

I./2020

DANIEL

Pomožna snov za učitelje v sobotni šoli

Izdala za uporabo pri bogoslužju KAC, Uprava,
Njogoševa cesta 15, 1000 Ljubljana

1. OD BRANJA K RAZUMEVANJU

Ključno besedilo: Apd 8,30

Cilj proučevanja: Lk 24,25-27; 2 Pt 3,11-13; Jon 3,3-10; 4 Mz 14,34; Dan 9,23; 10,11-12

Uvod: Če želimo bolje razumeti Danielovo knjigo in imeti koristi od proučevanja, si moramo najprej ogledati tri ključne in soodvisne pojme: Kristus, historicizem in apokaliptična književnost.

Teme nauka

1. Kristus: Kar je Jezus povedal o starozaveznih spisih, (Lk 24,44; Jn 5,39) se še posebej nanaša na Danielovo knjigo. Kristus je del širših tem kakor tudi posebnih dogodkov in prerokovanj Danielove knjige.
2. Apokaliptična književnost: Namen apokaliptične književnosti je opogumiti Božje ljudstvo med težavami in preganjanjem z razkritjem Božjih vseobsegajočih načrtov za zgodovino. Vrhunec teh načrtov je Božja odrešitev njegovega ljudstva, uničenje zla in vzpostavitev večnega Božjega kraljestva.
3. Historicizem: Adventistično razumevanje Danielovih prerokb temelji na historicističnem načelu, ki izpolnitev apokaliptičnih prerokb vidi v zgodovinskih dogodkih. To načelo najbolje razloži prerokbe, ki so zapisane v Danielovi knjigi in Razodetju.

Uporaba: Kljub očitnemu brezupnemu stanju, v katerem je sedANJI svet, je vse v Božjih rokah. Iz Danielove knjige sije upanje. Kristus je ustoličen za našega vrhovnega poveljnika in velikega duhovnika nebeškega svetišča. Bog si skozi človeško zgodovino prizadeva premagati zlo in vzpostaviti svoje večno kraljestvo. Duh preroštva pravi: »Nimamo razloga, da bi se bali prihodnosti, če ne pozabimo, kako nas je Gospod vodil in poučeval v preteklosti.« /Ellen G. White, *Testimonies to Ministers*, str. 31/ Zato Danielovo knjigo proučujmo z vero in razumevanjem.

Kristus

Eden izmed najpomembnejših ciljev proučevanja Svetega pisma je, da spoznamo Jezusa. Navsezadnje celotno Sveto pismo od 1. Mojzesove do Razodetja priča o njem. V Novi zavezi najdemo približno 200

navedkov iz Danielove knjige. Besedila iz nje se navaja približno tolikokrat kakor iz Izaija in Psalmov, ki spadata med največkrat navedene knjige v Novi zavezi. Gotovo je imel Daniel veliko povedati o Jezusu. Oglejmo si šest svetopisemskih načel, ki nam bodo v pomoč pri spoznavanju Kristusa v Danielovi knjigi.

Prvič, Jezus je razodet v zgodovini odrešenja, katere potek je prikazan v Danielovi knjigi. On je cilj, do katerega vodi zgodovina odrešenja, o kateri govorijo Danielove prerokbe. Jezus je v Danielovi knjigi razodet glede na zgodovinski potek Božjega ravnanja z ljudmi in svetom.

Drugič, Jezus se pojavlja v vzorcu obljuba-izpolnitev, kakor ga opisujejo prerokbe Danielove knjige. Je na primer Sin človekov in prihajajoči Mesija iz Dan 7 in 9.

Tretjič, s proučevanjem tipologije pridemo do zaključka, da je Bog vnaprej določil nekatere dogodke in ustanove, ki naj bi kazale na pomembne vidike načrta zveličanja. Jezus je razodet v svetišču, duhovništvu in daritvah, ki jih omenja Danielova knjiga.

Četrto, Jezusa lahko vidimo tudi v podobnosti nekaterih nedvo-umnih nauk iz Danielove knjige, ki so vzporednica njegovih izkušenj. Na primer pritisk, ki so ga čutili Danielovi tovariši ob ukaz: »Padite na tla in molite zlato podobo,« (Dan 3,5) odmeva v Jezusovem skušanju: »Vse to ti dam, če padeš predme in me moliš.« (Mt 4,9) Zvestoba Danielovih tovarišev je utrinek Jezusove popolne poslušnosti Očetu.

Petič, Jezus se pojavlja v temah, ki vodijo do Jezusa v Novi zavezi. Na primer široka tema odrešitve kaže na Jezusa kot na edinega Zveličarja svojega ljudstva.

Šestič, novozavezni navedki iz Danielove knjige so lahko drug zorni kot, po katerem lahko najdemo Jezusa. Na primer Raz 13,1-8 spominja na Dan 7; v Mt 26,64 in Mr 14,62 se Jezus navezuje na Dan 7,13 in zase uporabi izraz »Sin človekov«. Glej tudi Sidney Greidanus, *Preaching Christ from Daniel* (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2012).

Apokaliptična književnost

V Svetem pismu najdemo dve vrsti preroške književnosti. V klasičnih prerokbah je opisano Božje delovanje v zgodovini za obnovo sveta glede na zemljepisne in narodnostne okvire zaveze, ki jo je sklenil z Izraelom

(glej na primer Izaijevo, Jeremijevo in Amosovo knjigo). Apokaliptične prerokbe pa kažejo Boga kot tistega, ki pred obnovo uničuje staro stanje sveta. Ta pristop je najprimernejši med stisko, ko Božje ljudstvo potrebuje upanje in zagotovilo, da ima Bog popoln nadzor nad potekom zgodovine in bo izpolnil vse, kar je obljubil. V Svetem pismu je največ apokaliptičnih prerokb v Danielovi knjigi in Razodetju. Da bi to vrsto prerokb kar najbolje razumeli, moramo poznati njene značilnosti:

Enkratna izpolnitev: Apokaliptične prerokbe so brezpogojne in so izpolnjene samo enkrat. Lahko imajo več duhovnih in govorniških uporab, vendar kažejo na eno samo izpolnitev. Izpolnitev je logična posledica historicističnega pristopa, ki apokaliptične prerokbe razume kot take, ki zajemajo zgodovino od prerokovega časa pa do časa konca (več o historicizmu v nadaljevanju).

Kratek povzetek: V Danielu in Razodetju je uporabljeno načelo kratkega povzetka oziroma ponovitve. V Dan 2 najdemo običajen oris svetovne zgodovine od prerokovega časa do konca. V Dan 7, 8, 10, 11 in 12 se ponovi osnovni oris iz Dan 2, a z nekaterimi dodatnimi podrobnostmi in vidiki. Neki avtor je dejal, da Dan 2 govori o obnovitvi kraljestva, Dan 7 o obnovitvi kralja, Dan 8 o obnovitvi svetišča in Dan 10 do 12 o obnovitvi ljudstva. Razumevanje načela kratkega povzetka omogoča večji nadzor nad razlago zaporedja Danielovih prerokb, vključno z zahtevnim prerokovanjem iz Dan 11.

Načelo dan za leto: V apokaliptičnih prerokbah najdemo simbolizem, ki se nanaša na določena obdobja. Zaradi pomembnih dogodkov, o katerih je prerokovano, in simboličnega okvira apokaliptičnih prerokb dobesedna razlaga teh obdobj ni smiselna. Časovna obdobja moramo razumeti na podlagi načela, ki govori, da je en preroški dan enak enemu letu zemeljskega časa. Značilna navedka, ki se uporabljata v podporo načela dan za leto, najdemo v 4 Mz 14,34 in Ezk 4,5-6. Ker v simbolizmu apokaliptičnih prerokb male enote predstavljajo večje, iz tega sledi, da so tudi časovna obdobja »miniaturni simboli« za veliko daljše obdobje, torej dan simbolizira leto. (Alberto Timm, *Miniature Symbolization and the Year-Day Principle of Prophetic Interpretation*, Andrews University Seminary Studies 42, št. 1 [2004], str. 149-167)

Historicizem

V nasprotju s preterizmom in futurizmom, ki razumeta, da so se Danielove prerokbe uresničile v preteklosti ali pa se bodo v prihodnosti, pa historicistični pristop zagovarja, da izpolnitev Danielove prerokbe zajema obdobje od prerokovega časa do ustanovitve Božjega kraljestva na zemlji. Kot takšen historicizem ni samo še ena šola, ki se ukvarja z razlago prerokb, temveč je pristop, ki se ujema s svetopisemskim besedilom. Naslednji dokazi potrjujejo pravilnost historicizma.

Prvič, historicistični pristop je metoda, ki jo predlaga samo Sveto pismo. Na primer, preroška veriga iz Dan 2, 7, 8 in 9 je razložena z zgodovinskega vidika. Zaporedje svetovnih kraljestev, katerih višek je vzpostavitev Božjega kraljestva, obsega čas, od babilonskih/perzijskih časov do konca sveta.

Drugič, dolga časovna obdobja in splošni obseg apokaliptičnih prerokb (1.260, 2.300, 490 let), ki zajemajo kraljestva in vodijo do Božje vladavine, lahko smiselno razložimo s historicističnim pristopom.

Tretjič, Jezus je prihodnje razdejanje Jeruzalema leta 70 n. št. (Mt 24,15-20; Lk 21,20-22) razumel kot izpolnitev prerokbe iz Dan 9,26-27. Apostol Pavel se je navezal na več zaporednih preroških dogodkov, ki se bodo izpolnili pred drugim Kristusovim prihodom. (2 Tes 2,1-12)

Četrto, historicistični pristop so uporabljali tudi zgodnji cerkveni očetje in reformatorji. Avguštin je vpeljal drugačno razumevanje, ko je začel Božje kraljestvo enačiti s krščansko cerkvijo, tisočletje pa z dobo krščanstva.

Petič, historicistični pristop temelji na domnevi, da Bog upravlja zgodovino, da bi načrt zveličanja pripeljal do vrhunca. V prizorih apokaliptičnih prerokb v Božjem odrešilnem delu ni premora.

Zaključek: »Adventisti sedmega dne verjamemo, da je historicizem pravi pristop k razlagi prerokb iz Danielove knjige in Razodetja. Podpira ga tudi Sveto pismo in je bil v rabi že na začetku krščanstva. Adventisti verjamemo, da z uporabo tega pristopa ohranjamo pomembne vidike obnovitvenega dela reformatorjev.« (Don F. Neufeld, ed., *Seventhday Adventist Encyclopedia* (Hagerstown, MD: Review and Herald, 1995), članek ima naslov *Historicizem*, str. 2)

Uporaba

»Božjo besedo je treba proučevati zelo poglobljeno; bolj kakor kdaj prej bi morali posebno pozornost posvetiti knjigi preroka Daniela in Razodetju. ... Luč, ki jo je Daniel dobil od Boga, je bila posebno namenjena tem zadnjim dnevom.« /Ellen G. White, *Dogodki zadnjih dni*, str. 14/

1. Kaj je tvoj prvi vtis o Danielovi knjigi? Ali je to knjiga o preroškem časovnem zaporedju, zgodbah z duhovno vrednostjo ali pa knjiga, ki govori o Kristusu? Utemelji svoj odgovor.
2. Kako vsi trije zorni koti – preroško časovno zaporedje, zgodbe z duhovno vrednostjo in kristočentričnost – vplivajo na tvoje razumevanje Danielove knjige? V mislih imej naslednje besede Duha preroštva: »Osrednja tema Svetega pisma, okoli katere se zbirajo vse druge v vsej knjigi, je načrt odkupitve, obnovitev Božje podobe v človeku.« /Ellen G. White, *Vzgoja*, str. 109/
3. Kakšen je tvoj pogled na Boga v luči razlage apokaliptičnih prerokb, ki smo jo omenili? Kako to dožemanje vpliva na tvoj odnos z Bogom?

2. IZ JERUZALEMA V BABILON

Ključno besedilo: Dan 1,17

Cilj proučevanja: Dan 1; 1 Mz 39; Est 4 do 5

Uvod: V Dan 1 so predstavljene glavne teme in prizorišče za nadaljnje dogodke v tej knjigi. Glavna osebnost je Bog, ki gospoduje nad kralji in kraljestvi tega sveta ter pomaga svojemu zvestemu ljudstvu, ki se je znašlo v tuji deželi. Med množico ujetnikov na babilonskem dvoru so uspešno krmarili štirje mladeniči z modrostjo brez primere, ki so se odločili ostati zvesti Bogu svojih očetov.

Teme nauka: V ospredju so tri glavne teme.

1. Okvir Danielove knjige: Celó sredi tako tragičnih dogodkov, kakršno je izgnanstvo, ima Bog vse pod nadzorom. Do izgnanstva ni prišlo zaradi nepričakovanega napada babilonskih sil, temveč zaradi izpolnitve dolgo napovedovane Božje sodbe nad neposlušnim ljudstvom.
2. Danielovo šolanje: Med šolanjem v Babilonu so se Daniel in njegovi tovariši odločili, da ne bodo podlegli ideološkemu vplivu kraljestva. Čeprav je bilo videti, kakor da je Bog izgubil bitko pred poganskimi bogovi, so se ti mladeniči odločili ostati zvesti in se ravnati po Božji besedi.
3. Danielova modrost: Pomembna značilnost, pripisana Danielu in njegovim tovarišem, je bila modrost. Ta lastnost se nanaša na več kakor samo umsko modrost ali znanje. Označuje od Boga dano sposobnost gledanja na stvari z Božjega zornega kota.

Uporaba: Čeprav je življenje kdaj zaznamovano z nerazumljivimi in težkimi okoliščinami, pa ima Bog, ki mu služimo, nadzor nad vsem in lahko slabo obrne na dobro. Naš nazor, ki je sestavljen iz osnovnih zamisli in prepričanj, ki vplivajo na naše dojemanje Boga in resničnosti, je izredno pomembno orodje, ki nam lahko pomaga pluti skozi življenje. Sveto pismo naj bo glavni vir in temelj našega nazora, kakor je bilo tudi za Daniela.

Ozadje Danielove knjige

Do izgnanstva ni prišlo zaradi nepričakovanega dogodka, ki bi ga sprožila babilonska sila ali samovoljna Božja odločitev. Mnogo prerokov je Božje ljudstvo svarilo, da bodo nadenj prišle tuje sile, ki bodo uničile tempelj in ga odpeljale v ujetništvo v tujo deželo, če se ne bo spokorilo in obnovilo zaveze z Bogom. Prerok Jeremija je svetoval judovskemu kralju, naj se zaradi Božje volje podredi Babilonu. Po mnogih zavrženih opozorilih je Nebukadnezar prišel nad Jeruzalem in Judo podredil babilonskemu kraljestvu.

Da bi razumeli izkušnjo Daniela in njegovih tovarišev, moramo vedeti, da je bilo izgnanstvo v resnici množična preselitev prebivalstva iz njihove domovine z namenom, da prevladujoča moč izbriše njihovo istovetnost in si tako olajša nadzor nad njimi. Takšen izgon je običajno ciljal na višje družbene razrede, plemstvo, vodje in mislece. Samo revnim je bilo dovoljeno ostati v domovini, ki je bila zaradi vojne opustošena. V starem veku so Asirci in Babilonci s pridom uporabljali to politično in vojaško strategijo. Leta 722 pr. n. št. so si Asirci podredili severni Izrael in velik del prebivalstva razselili po asirskem kraljestvu. Judo se ni zmenil za usodo sosedov in ga je pod babilonsko roko doletela enaka težava.

V Svetem pismu so zapisani trije večji babilonski vdori na judovsko ozemlje in preselitve. Prvi se je zgodil leta 605 pr. n. št., ko je Nebukadnezar po zmagi nad Egiptom pri Karkemišu zakorakal proti Judi. S seboj je odpeljal nekaj ujetnikov, med katerimi so bili tudi Daniel in njegovi trije tovariši. Zaradi političnih potez kralja Jojakima, ki je vztrajal pri zavezništvu z Egiptom, je Nebukadnezar drugič napadel Judo in od tam odpeljal nove ujetnike. Med njimi je bil prerok Ezekiel in kralj Jojahirin – Jojakimov sin – ki je umrl tik pred babilonskim vdorom. Nebukadnezar je postavil za kralja Jojakimovega strica Zedekija, da bi s tem utrdil Judovo zvestobo Babilonu. A novi kralj je kljub stalnim Jeremijevim svarilom vztrajno iskal pomoč pri egiptovskem kralju, da bi se lahko uprl babilonski nadoblasti. Nebukadnezarju je bilo dovolj, zato je leta 586 pr. n. št. zopet napadel Judo. Tokrat so Babilonci uničili Jeruzalem in tempelj zravnali z zemljo ter v Babilon odpeljali še eno skupino ujetnikov.

Danielovo izobraževanje

Poznavanje babilonskega izobraževalnega ustroja nam da vpogled v

to, katerim učnim predmetom in pogledu na svet so bili izpostavljeni judovski ujetniki.

Na prvi stopnji babilonskega izobraževalnega ustroja so se učenci učili dveh glavnih jezikov takratnega Babilona: aramejščine, ki je bila v tistem času mednarodni jezik, in akadščine, ki je bila knjižni jezik in je bila nosilka verskega in kulturnega izročila kraljestva. Pouk akadščine je zahteval znanje zapletene klinopisne pisave, ki je vsebovala na stotine znakov. Na tej stopnji so učenci prebirali zgodbe, katerim so bili babilonski mladi izpostavljeni vse od otroštva, kakor na primer ep o Gilgamešu, Sargonu in Nāram-Sīnu.

Na drugi stopnji so se učenci seznanili s še več besedili, katerih namen je bil izbrusiti njihove pismene veščine in jim pomagati razviti babilonski pogled na svet. Neki avtor je tako opisal drugo stopnjo izobraževanja: »Babilonski izobraževalni ustroj je imel dvojni namen: napolniti um učencev s takratno teološko in politično ideologijo ter jih pripraviti za vlogo mladih pripravnikov. Iz zapisov vemo, da je položaj pripravnikov zasedlo veliko pisarjev začetnikov. Zgodbe, ki so bile del prve stopnje, so nadomestile resnejše teme, privzgoja svetovnega nazora in usvajanje strokovnega znanja.« /A. R. George, *The Babylonian Gilgamesh Epic* (Oxford: Oxford University Press, 2005), 1:36/

Podrobnosti učnega načrta, na podlagi katerega so se izobraževali Daniel in njegovi tovariši, nam niso znane. Vendar nam zgornji opis da vpogled v to, kakšen je bil potek izobraževanja v Babilonu. Izobraževanje, ki so ga bili deležni Daniel in njegovi tovariši, je bilo verjetno prav tako zahtevno, kakor opisuje zgornji navedek. Kljub temu pa so ti štirje mladeniči na Babilonski univerzi sloveli po modrosti in znanju.

Danielova modrost

Modrost je bila ena pomembnejših značilnosti Daniela in njegovih tovarišev. Daniel se je z izjemno tankočutnostjo in modrostjo poskušal izogniti babilonskemu ideološkemu vplivu, še posebej na področju hrane, saj ni želel jesti s kraljeve mize. Kasneje so bili Daniel in njegovi tovariši spoznani za desetkrat modrejše od drugih babilonskih modrecev. V zaključnih poglavjih knjige je zapisano, da bodo zlobne sile preganjale modre in razumne ljudi, a na koncu bodo razumni vseeno zmagali. (Dan 11,33.35; 12,3) Da pa bi še bolj cenili temo modrosti v Danielovi knjigi,

bo morda koristno ogledati si, kako je ta tema obravnavana drugje v Svetem pismu.

Ena izmed najbolj navdušujočih svetopisemskih tem je modrost. V Svetem pismu najdemo nekatere odlomke, ki so poimenovani *modrostna književnost*. Job, Pregovori, Pridigar in Visoka pesem ter nekateri psalmi spadajo v besedila, ki govorijo o modrosti. Ta besedila še posebej poudarjajo zvestobo Božjemu zakonu, česar sad je dobro življenje. Sporočilo besedil o modrosti ne temelji na izhodu iz Egipta (eksodusu) ali na drugih večjih rešitvah, temveč se pogosto navezuje na stvarjenje. Bog je Stvarnik, ki je postavil določene zakone, ki vladajo vesolju in družbi. Zato bodo tisti, ki živijo po Božjih zakonih, verjetneje bolj obdani z njegovimi blagoslovi kakor tisti, ki ne. Jobova knjiga je dokaz, da obstajajo izjeme. A izjeme navadno potrjujejo pravilo – na koncu je bil Job ponovno deležen uspešnega in srečnega življenja.

Daniel je v Svetem pismu predstavljen kot modri moški, a ne zato, ker je usvojil vse podrobnosti babilonskega jezika in književnosti. Moder je bil, ker je bil zvest Gospodu. Daniel je zaradi teoloških prepričanj zavrnil kraljevski jedilnik ter se raje odločil za stročnice in vodo – prehrano, ki jo je Bog namenil človeku ob stvarjenju. Daniel modrosti ni dosegel samo z vztrajnostjo in samodisciplino. Dal mu jo je Bog, ki je videl njegovo vero in zaupanje. Modrost, ki jo je imel Daniel, je močno presejala kompleksnost univerzitetnega učnega načrta. Omogočila mu je, da je znal razlagati sanje in razumeti daljnosežni Božji načrt za človeško zgodovino.

Uporaba

1. Gospod je v Danielovi knjigi prikazan kot nekdo, ki pusti tujemu narodu teptati njegovo ljudstvo in oropati njegov tempelj. Kaj se lahko na podlagi tega dogodka naučiš o Božjem značaju?
2. Katere vzporednice najdeš med okoliščinami, s katerimi se je na babilonskem dvoru srečal Daniel, in Jožefovimi v Egiptu in Esterinimi v Perziji? Kateri izmed njih je bil izpostavljen največjim težavam? V čigave čevlje bi želel stopiti, če bi lahko izbral?
3. Nauk tega tedna je ponudil priložnost za preiskovanje samega sebe. Navzoče v razredu prosi, naj premislijo o naslednjem:

Predstavlja si, da si Daniel ali kateri izmed njegovih tovarišev. Kako bi odgovoril na naslednja vprašanja?

1. Kakšno bi bilo moje stališče do Boga, ki je tuji vojski dovolil vdreti v mojo deželo, uničiti mojo kulturo in me odpeljati na tuje?
2. Kaj bi naredil, če bi mi ponudili pomemben položaj v vladi pod pogojem, da se udeležujem njihovih zabav, jem hrano in pijem pijačo, ki je postrežena?
3. Ali je težje biti poslušen Bogu med svojimi ljudmi in v svoji državi kakor pa med tujci v oddaljeni deželi? Razloži.
4. Kako lahko razvijem pogled na svet, ki mi bo pomagal jasno oceniti kulturo, ki me obdaja, in se izogniti njenim pastem?
5. Kako dobro se v primerjavi z Danielom bojujem s težavami glede posvečevanja sobote, nedotakljivosti v svojem podjetju ali v službi, odnosov z nekrščanskimi prijatelji itn.?

3. OD SKRIVNOSTI DO RAZODETJA

Ključno besedilo: Dan 2,20

Cilj proučevanja: Dan 2; Iz 41,26; 46,8-10

Uvod: Prerokba iz Dan 2 je panoramski pogled na zgodovino od Babilonskega kraljestva do konca časa. Vendar teh najpomembnejših preroških sanj ni dobil Daniel ali kateri koli drug prerok, temveč poganski kralj. Včasih Bog deluje na nenavadne načine. Vpliva na zgodovinske dogodke na tem svetu in jih upravlja. Poleg tega pa mu je mar tudi za osebne težave in izkušnje svojih otrok.

Teme nauka

- 1. Okoliščine sanj:** Bog je Nebukadnezarju dal sanje nedolgo potem, ko je postal babilonski vladar. V tem času si je prizadeval utrditi svojo moč.
- 2. Pomen sanj:** Bog je s simboli kralju razodel, da bodo izbrisana vsa svetovna kraljestva. Na koncu bo zavladovalo večno Božje kraljestvo.
- 3. Obseg sanj:** Sanje so razkrile široko sliko zgodovine od Babilonskega kraljestva do konca časa. Bog je v njih prikazan kot vrhovni vladar nad zemeljskimi silami.

Uporaba: Pomembnejši vidik sanj je zagotovilo, da lahko življenje zaupamo Bogu. On je resnični vir modrosti in moči. Uslišal je Danielovo molitev ter mu razkril vsebino in razlago sanj. Častimo tega Boga in mu služimo z zaupanjem.

Okoliščine sanj

Nebukadnezar je dobil sanje v drugem letu vladanja (leta 603 pr. n. št.). V povezavi s tem dogodkom se pojavi težava, ki ji moramo posvetiti nekaj pozornosti. Iz Dan 1 izvemo, da je Nebukadnezar zavzel Judo v prvem letu vladanja. Takrat je v Babilon med ujetniki pripeljal tudi Daniela in njegove tovariše. Štirje ujetniki so začeli triletno izobraževanje. A v Dan 2 piše, da je Nebukadnezar Danielu dal oblast »nad vso babilonsko pokrajino« in da je bil »prvi načelnik vsem modrijanom v Babilonu«. (Dan 2,48) Na prvi pogled se zdi, da je Daniel v drugem letu

Nebukadnezarjeve vladavine že končal triletno šolanje, ki se je začelo v prvem letu kraljevega vladanja. Najboljša rešitev je, da »prvo leto« iz Dan 1 razumemo kot leto Nebukadnezarjeva ustoličenja, kakor je prikazano v spodnji tabeli:

Danielovo izobraževanje	Nebukadnezarjeva vladavina
prvo leto ujetništva v Babilonu	leto ustoličenja (zavzetje Jude)
drugo leto	prvo leto vladanja
tretje leto	drugo leto vladanja (sanje)

Razpredelnica pomaga razumeti, da se je prvo leto Nebukadnezarjevega vladanja štelo kot leto ustoličenja, ki je bilo hkrati tudi prvo leto Danielovega ujetništva. V tem času je Nebukadnezar ravnokar postal babilonski kralj. Zanj je bilo to leto odločilno. Novi kralj je moral utrditi oblast, odstraniti tekmece in zagotoviti, da je nadomestni kralj vedel, kje je njegovo mesto. Navsezadnje je bil čas menjave oblasti najugodnejši za razvoj uporov in vstaj. Zato se je Nebukadnezar v drugem letu vladanja lotil vojaških podvigov za utrditev oblasti.

V teh okoliščinah ne preseneča, da so ga sanje tako zelo vznemirile. Sanje so lahko napovedale katastrofe, zarote in celo kraljevo smrt. Poleg tega so Babilonci sanjam namenjali prav posebno pozornost. Sestavili so obširno zbirko knjig, ki so vsebovale natančne postopke za razlago sanj. Babilonci so imeli skupino strokovnjakov, ki so se imenovali razlagalci sanj. Razlagalec je zapisal: »Na Bližnjem vzhodu so bili vedeževalci učenjaki in verski vodje starega veka. Berossusova *Zgodovina Babilonije* razkriva, da so Mezopotamci verjeli, da so bogovi obdarili ljudi z znanjem, vendar ne s celotnim. Božansko znanje je ostalo nedosegljivo, z izjemo zakodiranih sporočil, ki so jih lahko razlagali le usposobljeni vedeževalci. Če je Enmedurankijeva pripoved vredna zaupanja, so Mezopotamci verjeli, da so vedeževalci sposobni razvozlati sporočila zato, ker so jim bogovi dali razlago.« /Wendy Widder, *Daniel, Story of God, Commentary 20* (Grand Rapids: Zondervan, 2016), str. 47/

Vendar v nastalih razmerah prav nihče ni bil zmožen razložiti sanj, saj se jih kralj ni spomnil. Če bi babilonski izvedenci kralju lahko povedali, kaj je sanjal, bi kralj gotovo zaupal tudi njihovi razlagi. Kralj se je počutil ogrožen, ker mu vedeževalci niso znali povedati sanj, zato je zapovedal, naj jih pobijejo.

Pomen sanj

Kip iz različnih kovin je predstavljal zaporedje svetovnih kraljestev od Babilona do vzpostavitve večnega Božjega kraljestva. Gledano od glave do nog vrednost kovin pada, njihova trdnost pa narašča (razen pri stopalih), kar verjetno nakazuje upadanje vsakega naslednjega kraljestva. Duh preroštva razlaga: »Babilon je bil končno razdejan in uničen; minil je, ker so se imeli njegovi uspešni vladarji za neodvisne od Boga in so pripisovali slavo svojega kraljestva človeškim dosežkom. Medo-perzijsko kraljestvo je zadela nebeška kazen, ker so teptali Božji zakon. Gospodov strah ni našel prostora v srcu večine ljudstva. Brezbožnost, bogokletnost in pokvarjenost so prevladovale povsod. Naslednja kraljestva so bila še bolj nizkotna in pokvarjena; drsela so vse globlje in globlje na lestvici moralnih vrednot.« (Ellen G. White, *Preroki in kralji*, str. 302)

Razlaga je bila jasna: vsa kraljestva se bodo končala; nasledila jih bo druga sila, dokler ne bo kamen udaril v podobo in napolnil zemlje. Kljub veličastnosti in moči ta podoba ne bo trajala dolgo. Navsezadnje stoji na nogah, ki so iz nezanesljive in nestanovitne snovi – iz mešanice gline in železa.

V sanjah je Bog kralju pokazal znano sliko. Veliki kipi v starem svetu niso bili novost in so običajno predstavljali bogove. Vsaj stoletje pred Nebukadnezarjem so ljudje primerjali kovine z zgodovinskimi obdobji (npr. Hesiod, 700 pr. n. št.). Tako je Bog uporabil stvari, ki jih je kralj že poznal, da bi mu sporočil to, česar še ni vedel. En vidik sanj pa je bil Nebukadnezarju popolnoma nov, in sicer veliki kamen, ki je zdrobil kip in postal velika gora, ki je napolnila zemljo. Tega prizora ne zasledimo nikjer drugje v Svetem pismu.

Skala in gora spominjata na svetopisemske odlomke, ki govorijo o tempeljski gori, ki bo najvišja med gorami. (Iz 2,2-3) Iz 11,9 govori o sveti Božji gori – zemlji – ki bo polna Gospodovega spoznanja. V Iz 6,3 je vsa zemlja napolnjena z Božjo slavo. Eno izmed najbolj priljubljenih Božjih imen v Psalmih je »skala« ali »moja skala«. (Ps 18,3.32.47 – 18,2.31.46; 19,15 – 19,14; 28,1; 31,3-4 – 31,2-3; 42,10 – 42,9; 62,3.7-8 – 62,2.6-7; 71,3; 78,35; 89,27 – 89,26; 92,16 – 92,15; 94,22; 95,1; 144,1) Nebukadnezar morda ni v celoti razumel simbola kamna iz sanj, a vsakdo, ki je dobro poznal svete spise, bi se ob omembi kamna spomnil na večno Božjo oblast.

Obseg sanj

V sanjah je predstavljeno dolgo zgodovinsko obdobje od Babilonskega kraljestva do konca časa. Poganski kralj je dobil sanje zato, da bi se razodelo, da je Kralj kraljev vrhovni vladar nad vsemi človeškimi kraljestvi. S sanjami in njihovo razlago je bil Nebukadnezar deležen kratkega tečaja o zgodovini.

Bog je Danielu razodel razlago sanj. Babilonci so se kljub izobraževanju in sanjskim knjigam izkazali nezmožne priti do edinega vira znanja, ki je lahko rešil to skrivnost. Ko razmišljamo o kipu, ki je predstavljal svetovna kraljestva in ustroje moči, se nam zdi, da mnogo tega, kar predstavlja, še vedno velja. Če pa gledamo nanj kot na zaporedje svetovnih kraljestev, spoznamo, da živimo v času konca. Kljub zaporedju dogodkov zadnjega časa lahko živimo prepričani, da kamen prihaja.

Sanj ne smemo obravnavati ločeno od Danielove molitve. Prav ta molitev je središče Dan 2 in je najpomembnejša teološka trditev o Božji modrosti in moči. (Dan 2,20-22)

Uporaba

1. Ali ti je Bog že kdaj kaj sporočil v sanjah? Kako si po navadi razlagaš sanje? Ali nanje gledaš kot na posledico strahov, psiholoških motenj ali normalno delovanje možganov ali pa kot na Božje sporočilo? Kako vedeti, kdaj so sanje zares od Boga?
2. Bog je Nebukadnezarju dal sanje s prizori, ki so mu bili znani, da bi mu razodel neznano. Kaj se lahko naučiš iz takšnega načina poučevanja, kar ti je lahko v pomoč pri oznanjevanju evangelija?
3. Nauk tega tedna je ponudil priložnost za preiskovanje samega sebe. Vernike v razredu prosi, naj premislijo o naslednjem: Predstavljay si, da si Daniel ali kateri izmed njegovih tovarišev. Kako bi odgovoril na naslednja vprašanja?
 1. Kako se lahko naučim mirno zaupati Bogu kakor Daniel? Ali imam tudi sam občutek poslanstva, ki ga vidim pri Danielu in njegovih tovariših, ki so imeli odgovornosti na političnem področju?

2. Ali lahko zaupam Bogu v vseh življenjskih razmerah? Ali sem spoznal, da potrebujem njegovo moč in modrost pri reševanju malih in velikih težav? Utemelji.
3. Katere težave, s katerimi se trenutno spopadam, zahtevajo od Boga dano modrost, ki je pomagala Danielu razložiti kraljeve sanje? Ali verjamem, da mi Bog lahko da takšno modrost? Zakaj da ali ne?
4. Kako mi sporočilo, ki je podano v Nebukadnezarjevih sanjah, pomaga živeti z upanjem napolnjeno krščansko življenje?

4. IZ PEČI V PALAČO

Ključno besedilo: Dan 3,17-18

Cilj proučevanja: Dan 3; Raz 13,11-18; 2 Mz 20,3-5; 5 Mz 6,4; 1 Kor 15,12-26; Heb 11

Uvod: Izkušnja Danielovih tovarišev je otipljivi primer tega, kaj pomeni doživeti pritisk zaradi zvestobe Bogu.

Teme nauka

- 1. Bogoslužje:** To je ključna prvina tega dogodka. Najverjetneje Nebukadnezar od ljudi ni zahteval častiti samo ta kip. Trije judovski mladeniči bi lahko potem dalje častili svojega Boga Jahveja. Če bi se namreč priklonili kipu, bi si prihranili veliko težav.
- 2. Zvestoba:** Trdno prepričanje mladeničem ni dopuščalo, da bi ravnali v nasprotju s svojo teologijo. V njihovih očeh so imela dejanja korenite posledice.
- 3. Rešitev:** Čeprav ti judovski ujetniki niso dvomili o tem, da jih Bog lahko reši pred ognjem, pa niso vedeli, kaj jih čaka. Ta negotovost je izražena z besedno zvezo »pa čeprav ne«. (Dan 3,18) Raje bi umrli, kakor da bi ogrozili zvestobo Bogu.

Uporaba: Vsi smo se že znašli v okoliščinah, ki so od nas zahtevale, da zavzamemo trdno stališče o tem, komu bomo zvesti. Najpomembnejši nauk, ki se ga lahko naučimo iz dogodka o razbeljeni peči, ni rešitev treh judovskih izgnancev. V resnici je glavno sporočilo to, da je Bog okrepečal Danielove tovariše, da se niso bali smrti, in hodil z njimi skozi ogenj.

Bogoslužje

Videti je, da je Nebukadnezar dobro razumel sporočilo sanj o kipu iz več kovin. Ni želel biti samo zlata glava. Hrepenel je po tem, da bi njegovo kraljestvo segalo od glave do prstov na nogah. V prizadevanju za ta cilj si je prisvojil lastnosti, ki pripadajo le Stvarniku. S tem ko je dal zgraditi kip, je kralj posnemal Božje stvarjenje človeka po svoji podobi. (1 Mz 1,26-27) Preplavljen z ošabnostjo je postavil kip, ki ni bil samo umetniško delo, temveč predmet češčenja.

Obtožba, s katero so možje zatožili tri judovske ujetnike, se je glasila, da mladeniči ne častijo zlate podobe in ne služijo Nebukadnezarjevim bogovom. (Dan 3,12.14) Množinska oblika »bogovi« namiguje na dejstvo, da je kip predstavljal več babilonskih bogov in ne le enega božanstva. Njegove mere (60 x 6 komolcev) kažejo na babilonski šestdesetiški številski sistem (v Egiptu so takrat uporabljali desetiški številski sistem). Iz njegovih razsežnosti (10:1) lahko sklepamo, da ni bil zgrajen po naravnih merah človeškega telesa (5:1 oziroma 6:1). Morda je bil v te mere vključen tudi njegov podstavek ali pa je bil v resnici velikanski steber oziroma grobo obdelana plošča.

Kralj je s tem verskim obredom želel utrditi zvestobo upravnikov, ministrov in drugih pomembnih uslužbencev načrtu in ideologiji kraljestva. V starem svetu sta bili vera in politika tesno povezani. Pripadnost kraljestvu se je izražala v čiščenju bogov kraljestva. Zaradi tega trije izgnanci z neposlušnostjo niso bili krivi le verskega nasprotovanja, marveč tudi odprtega upora proti totalitarnim zahtevam babilonske politične in verske ideologije. Niso bili pripravljani pod nobenim pogojem babilonskemu kraljestvu dati tega, kar pripada samo Bogu.

Zvestoba

Mojzes je v opozorilu proti malikovalstvu Izraelce spomnil, da je »edini, ki je vreden njihovega čiščenja, Bog, ki jih je izpeljal iz 'topilnice železa, iz Egipta', da bi postali 'njegova dedna last'. (5 Mz 4,20; 1 Kr 8,51; Jer 11,4) Mojzes je rotil ljudstvo, naj bo zvesto zavezi in naj si ne dela malikov. Posvaril jih je, naj se ne vdajajo malikovalstvu, ker je njihov Bog 'ogelj, ki požira, ljubosumen Bog'. (5 Mz 4,24) Mojzes je vnaprej videl izraelsko prihodnost, zato je ljudstvu rekel, da jih bo Bog, če (in kadar) bodo malikovali, izgnal iz obljubljenе dežele v deželo, kjer je malikovalstvo obvezno. Če se bodo spreobrnili in znova začeli častiti samo Boga, jih ne bo zavrnil ali uničil, temveč se bo spomnil svoje zaveze z njimi. Bog je Izraelce rešil iz goreče peči egiptovske sužnosti, da bi bili njegova last. V zameno za to je od njih pričakoval zvesto čiščenje, ki bo namenjeno le njemu.« /Wendy Widder, *Daniel* (Grand Rapids, MI: Zondervan, 2016), str. 65/

Trije judovski ujetniki si niso prav nič prizadevali najti izgovora za nezvestobo Bogu. Svojo odločitev bi lahko utemeljili z izgovorom, da se

ne želijo upreti kralju: »Dajmo, priklonimo se temu kipu, a v srcu bomo ostali zvesti Bogu. Koga briga, če se priklonimo!« Vendar niso ravnali tako. Vredno je omeniti, da v mnogobožnem okolju starega Bližnjega vzhoda nobeno božanstvo ni zahtevalo, da se časti samo njega. Nič nenavadnega ni bilo, če je kdo, na primer, častil tako Marduka kakor Ištar. Pred izgnanstvom se je v to past ujelo mnogo Izraelcev. Častili so Gospoda, vendar so hkrati darovali tudi Baalu in drugim božanstvom, za katera so sklepali, da jim lahko pomagajo na določenih življenjskih področjih. Samo Izraelov Bog je od svojega ljudstva zahteval, da časti samo njega. (2 Mz 20,3-5; 5 Mz 6,4) Trije judovski ujetniki so živeli po tej Božji zahtevi.

Rešitev

Kralj ni imel zaslug za rešitev treh judovskih ujetnikov. Vmes je posegla nadnaravna Božja moč. Da je bila peč zagreta kar sedemkrat bolj kakor običajno, (Dan 3,19) je morda na metaforični način izraženo dejstvo, da je bila zagreta do najvišje stopnje. Najverjetneje je kralj želel preprečiti, da bi sploh kdo ušel tej vročini. Nižje temperature bi podaljšale trajanje kazni in trpljenje neposlušnih ljudi, višje pa bi jih pri priči ubile. Verjetno je Nebukadnezar želel, da bi bila usmrtitev neposlušnih mladeničev vidna vsem navzočim. Tako bi videli, kaj se zgodi njim, ki si upajo upreti njegovi veljavi. Jeremija omenja dva lažna preroka, ki ju je Nebukadnezar »pekel na ognju«. (Jer 29,21-22)

Čprav so trije judovski možje trdno verjeli, da jih Bog lahko reši, so se zavedali, da zmeraj ni tako. (Dan 3,17-18) »O tem pričajo tudi žalostinke v Psalmih. Iz Dan 7,21.23; 8,24; 11,32-35 lahko razberemo, da pride čas, ko trpljenje in celo mučeništvo doletita zveste Bogu. Kot odgovor na te krivice in v obrambo očitnemu napadu na Božjo zvestobo svojemu ljudstvu in na njegovo nadoblast je dana obljuba o vstajenju in sodbi. (Dan 12,1-4) Smrt ni ovira Božji zvestobi in njegovi nadoblasti.« /E. C. Lucas, *Daniel*, v T. Desmond Alexander and Brian S. Rosner, eds., *New Dictionary of Biblical Theology* (Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 2000), str. 235/

Omeniti velja, da Daniela ni bilo pri tem dogodku. Krščanski razlagalci in Talmud predlagajo nekaj domnev, ki bi lahko razložile njegovo odsotnost: 1) Daniel je bil službeno odsoten. 2) Kralj mu je dal dovoljenje za odsotnost. 3) Ker je imel Nebukadnezar o njem tako visoko

mnenje, si ga nihče ni upal zatožiti. 4) Od njega se ni zahtevalo, da je navzoč. 5) Morda je zbolel. 6) Daniel ni bil več del državne uprave. 7) Tudi on je bil tam; na hitro se je poklonil podobi, vendar zaradi zvestobe, ki jo je izkazal kasneje v življenju, Bog tega spodrsrlaja ni dovolil zapisati. 8) Bog je poskrbel, da Daniel ni bil navzoč na prireditvi, da ljudje ne bi govorili, »da je bil rešen zaradi svojih zaslug«. 9) Daniel se je želel izogniti okoliščinam, da mu ne bi bilo treba izpolniti Božje preokbe: »Podobe njihovih bogov sežgite v ognju.« (5 Mz 7,25) 10) Nebukadnezar je odpustil Danielovo neposlušnost, »da ljudje ne bi govorili, da je zažgal svojega boga«. /Ta odstavek je povzet po Peter A. Steveson, *Daniel* (Greenville, SC: Bob Jones University Press, 2008), str. 56/

Morda se nekatere domneve zdijo razumnejše od drugih, a kljub temu ne vemo, zakaj je bil Daniel odsoten. Na podlagi tega, kar o njegovem značaju vemo iz Svetega pisma, smo lahko prepričani, da Daniel bodisi ni častil kipa ali pa se prireditve ni udeležil.

Uporaba

1. Tudi Mardohej se kakor trije judovski ujetniki ni priklonil Hamanu. (Est 3,1-5) V obeh primerih je Bog rešil svoje služabnike. Pa vendar vedno ni tako. Izaija in Janez Krstnik sta zvestobo zapečatila z življenjem. Ali si pripravljen žeti neprijetne posledice zaradi svojega prepričanja? Zakaj da ali ne?
2. Prejšnje izkušnje (s kraljevo hrano iz Dan 1 in razlaga Nebukadnezarjevih sanj iz Dan 2) so izgnance pripravile na ognjeni preizkus. Katere skušnjave in izkušnje so te pripravile za poznejše večje težave?
3. Nauk tega tedna je ponudil priložnost za preiskovanje samega sebe. Vernike v razredu prosí, naj premislijo o naslednjem:
 1. Katere stvari lahko danes postanejo predmet našega češčenja? Kako se lahko celo kristjani korak za korakom ujamemo v past češčenja česa drugega kot Boga?
 2. Kje je tvoja meja med neomajno zvestobo Gospodu in fanatizmom?
 3. Ali v odnosu z ljudmi, ki še ne vedo za Gospoda, sklepaš kompromise? Kako in v katerih okoliščinah? Pri čem bi si

sploh lahko dovolili popuščati? Kako lahko vemo, ali sklepamo kompromis ali pa smo le obzirni?

4. Ali si pripravljen ogroziti svoje življenje zaradi neposlušnosti preprostemu ukazu? Kaj ti preprečuje, da bi se navzven vseeno prilagodil, navznoter pa ohranil svoje pomisleke?
5. Kaj je bolje: umreti za resnico ali izogniti se stiskam, da bi še naprej lahko pričal? Utemelji.

5. OD NAPUHA DO PONIŽNOSTI

Ključno besedilo: Dan 3,33 (4,3)

Cilj proučevanja: Dan 3,31 do 4,30 (4,1-33); Prg 14,31; 2 Kr 20,1-5; Jon 3,10; Dan 4,32-34 (4,35-37); Flp 2,1-11

Uvod: Nebukadnezar je dobil že vsaj tri priložnosti, da bi razumel, da ima vse zasluge za njegove dosežke Izraelov Bog. Ker pa se te lekcije ni naučil, mu je Bog dal še zadnji nauk, da bi mu pomagal razumeti razliko med napuhom in ponižnostjo ter mu omogočil bežni vpogled v svoj značaj.

Teme nauka

1. **Napuh:** Ker je bil Nebukadnezar preveč osredotočen na svoje dosežke, je pozabil na Danielovega Boga, ki mu je dodelil oblast in vse drugo.
2. **Ponižnost:** Šele po tem, ko je Nebukadnezar izgubil kraljestvo, je spoznal, da je Danielov Bog vir in vzdrževalec njegove moči.
3. **Bog:** V tem dogodku se je Bog razodel kot tisti, ki postavlja in odstavlja kralje.

Uporaba: V vsakem izmed nas ždi Nebukadnezar. Sami po sebi ne moremo premagati napuha in postati ponižni. Ponižnost je izmuzljiv cilj. Ko že mislimo, da smo jo dosegli, smo jo že izgubili. Toda Jezus nam lahko da moč za ponižno življenje in premaganje ošabnosti. Vsako »priložnost za napuh lahko spremeni v priložnost za hvaležnost«. /Christopher J. H. Wright, *Hearing the Message of Daniel: Sustaining Faith in Today's World* (Grand Rapids, MI: Zondervan, 2017), str. 94/

Napuh

V Dan 4 je opisano Nebukadnezarjevo osebno pričevanje. Kralj je sčasoma spoznal, da je kraljestvo izgubil zaradi napuha. Vse bolj je razumel, kako je Bog deloval, da bi ga ponižal. Na vrhuncu dosežkov (približno 30 let po dogodkih iz Dan 3) je sanjal velikansko drevo, ki je nudilo zavetje vsem živim bitjem na zemlji. Po nebeškem ukazu je bilo drevo posekano. Zopet je sanje lahko razložil samo Daniel. To razkošno drevo je predstavljalo samega kralja in njegov napuh. Druge v Svetem pismu so drevesa in trte simbol napuha kraljev in kraljestev, ki jih Bog na

koncu »poseka«. (Ezk 17,1-15; 19,10-14; 31,3-12)

Daniel je z izjemno pastoralno rahločutnostjo pojasnil, da drevo predstavlja kralja. Če Nebukadnezar ne bo spremenil odnosa do svojih podložnikov, ga bo Bog odstranil s prestola. (Dan 4,27) Kot običajno je napuh tudi v tem primeru imel širše družbene posledice. A prišel je čas, ko je moral Nebukadnezar odgovarjati za svoje ošabno vladanje. Če je želel ubežati usodi, ni imel druge izbire, kakor da zatiranje nadomesti s pravičnostjo in tako v kraljevanju posnema Božji značaj. A kralj se ni bil pripravljen odpovedati ošabnosti in se spremeniti. Leto kasneje se je hvalil z gradbenimi dosežki, (Dan 4,29-30) kar je bilo popolnoma ironično. Navsezadnje »Nebukadnezar verjetno nikoli v življenju ni prijel opeke. Ni bil *on* tisti, ki je zgradil Babilon. Mesto je bilo zgrajeno s potom neimenovanih tisočev zatiranih sužnjev, priseljencev in drugih revnih slojev babilonskega ljudstva. Takšne množice so v zgodovini s svojim delom gradile opevane civilizacije padlega človeštva.« /Christopher J. H. Wright, *Hearing the Message of Daniel*, str. 101/

V trenutku samohvale je kralja zadela duševna bolezen. Najverjetneje je šlo za motnjo, ki je znana z imenom zoantropija oziroma likantropija, pri čemer bolnik misli, da je postal žival, in se tako tudi obnaša. Nebukadnezar je sedem let živel s poljskimi živalmi. Tisti, ki je o sebi mislil, da je dober, je postal manj kot človek. Sveto pismo pravi: »Pred pogubo prevzetnost, pred padcem napuh.« (Prg 16,18)

Ponižnost

Nebukadnezar se je naučil nauka, ki mu ga je namenil Bog. Po sedmih letih življenja v divjini je korenito spremenil svoj nazor: »Ob koncu tistih dni pa sem povzdignil jaz Nebukadnezar oči proti nebesom.« (Dan 4,34) Pogled navzgor kaže na spremembo v Nebukadnezarjevi miselnosti. Prej je bil navajen na vse gledati zviška. Ko je pogledal navzgor, od koder prihajata moč in modrost, so se zgodile tri pomembne stvari: 1) ozdravel je (»razum se mi je povrnil«); 2) priznal je, da je Bog vrhovni vladar vesolja; 3) spet je postal kralj. (Dan 4,34-36) Nebukadnezar je rekel: »Zdaj jaz, Nebukadnezar, hvalim, slavim in poveličujem kralja nebes, kajti vsa njegova dela so resnična, njegova pota pravična. Tiste pa, ki hodijo v prevzetnosti, more tudi ponižati.« (Dan 4,37) Nihče drug poleg Nebukadnezarja ne bi mogel bolje razumeti tega,

da Bog poniža tiste, »ki hodijo v prevzetnosti«.

Postopek ponižanja je trajal sedem časov. Beseda v izvorniku pomeni »let«, zato jo na tem mestu lahko razumemo kot sedem dobesednih let. Nanašajo se na dejanski čas, v katerem je odstavljeni in ponižani kralj živel med poljskimi živalmi. V nasprotju s časi, ki so omenjeni v apokaliptičnem delu Danielove knjige, pa teh sedem let ne razlagamo po načelu dan za leto. Kakor smo že omenili, je med kraljevim bahanjem in njegovo kaznijo, ki je trajala sedem časov, preteklo dvanajst mesecev. Na koncu sedmih let je zopet prejel kraljestvo. Na tem mestu ni nobenih namigov, da bi morali čas v Dan 4 razlagati kako drugače kakor dobesedno.

Bog je nad Nebukadnezarjem izrekel strašno obsodbo, da bi mu pokazal, da je vsa oblast v njegovih rokah. Zakaj je človeku tako težko biti ponižen? Vsi smo okuženi z željo po tem, da nam služijo in nas hvalijo, kar pomeni, da si želimo, da se z nami ravna kakor z Bogom. (1 Mz 3) Ker pa ne moremo postati kakor Bog, nam napuh povzroča grenko razočaranje. Ponižnost je tista, ki prinaša zadovoljstvo. Vedno lahko najdemo koga, ki je v težavah in potrebuje našo pomoč. S služenjem drugim lahko doživimo Kristusovo srečo in zadovoljstvo. (Gary Thomas, »Downward Mobility,« *Disciple-ship Journal*, julij–avgust 2005, str. 34–37)

Spreobrnitev

V povezavi s tem dogodkom se pogosto vprašamo, ali se je kralj zares iskreno spreobrnil. Čeprav nekateri razlagalci menijo, da za pritrdilni odgovor ni dovolj dokazov, pa dokazi vseeno obstajajo. V kraljevem priznanju, zapisanem v Dan 4, so vidne štiri prvine:

1. Kralj priznava nadoblast Boga, ki je ustanovitelj kraljestva brez konca. Bog »po svoji volji ravna z nebeško vojsko in s prebivalci zemlje, in nikogar ni, ki more njegovi roki braniti in reči: Kaj delaš?« (Dan 4,35) V Nebukadnezarjevih besedah opazimo sled neskončnega in večnega: Božja »oblast je večna oblast in njegovo kraljestvo je iz roda v rod«. (Dan 4,34)

2. Nebukadnezar je priznal, da je človeštvo le umrljivo stvarstvo: »Vsi prebivalci zemlje veljajo kakor nič.« (Dan 4,35) Kralj božanske moči ni prepoznal samo v teoretičnem smislu. Priznal je, da so celo najmogočnejši ljudje (kar je bil v svojih očeh in v očeh svojih podrejenih tudi sam) pred mogočnim Gospodom kakor nič. Takšno priznanje je

vedno znak ponižnega srca in kaže na posameznikovo podrejenost Bogu in zavedanje o svoji popolni odvisnosti. Človek za svoj obstoj potrebuje Stvarnika. Resnično srečen je lahko samo takrat, ko spozna svojo popolno odvisnost od božanskega.

3. Nebukadnezar je priznal, da je Bog resničen in pravičen – »zakaj vsa njegova dela so resnica in njegova pota pravica.« (Dan 4,37) Bog je z njim ostro ravnal, a na koncu je kljub temu priznal, da so bile Božje sodbe resnične in pravične. Kaznovan je bil skladno s svojimi grehi.

4. »Nebukadnezar je končno prišel do spoznanja, da se Bog upira ponosnim in izkazuje usmiljenje ponižnim. (Prg 3,34) Njegovo življenje je bilo slika Petrovega načela: 'Ponižajte se pod močno Božjo roko, da vas ob svojem času poviša.' (1 Pt 5,6)« /Sinclair B. Ferguson in Lloyd J. Ogilvie, *The Preacher's Commentary Series*, vol. 21, (Nashville, TN: Thomas Nelson, 1988), str. 96–97/ Vzorec odrešujoče Božje milosti vedno temelji na teh vodilih ponižnosti.

Uporaba

1. Kako ocenjuješ svoje dosežke, ko se primerjaš z drugimi? Kje je meja med napuhom in samozavestjo?
2. Kako lahko po tvojem mnenju izkažemo in doživimo iskreno ponižnost? Kaj je razlika med ponižnostjo in slabo samopodobo?
3. Katero mesto ima ponižnost v cerkvenem vodstvu? Ali meniš, da je ponižnega vodja možno spoštovati in posnemati njegov zgled? Utemelji.
4. Kako je Jezus učil o ponižnosti? Naštej primere, ko je Jezus najbolj mogočno izkazal ponižnost. Kaj se lahko naučiš iz tega?
5. Kakšna je povezava med ponižnostjo in odpuščanjem? Kako težko odpustiš človeku, ki te je užalil?
6. Nauk je ponudil priložnost za preiskovanje samega sebe. Vernike v razredu prosi, naj premislijo o naslednjem: Poskušajte si predstavljati, da ste Nebukadnezar, in odgovorite na naslednja vprašanja:
 1. Ali sem nagnjen k temu, da si pripisujem več zaslug, kakor si v resnici zaslužim? Kako govorim o svojih doživljajih? Ali si jih prizadevam olepšati?

2. Katere korake moram narediti, da bi dosegel ponižnost?
3. Ali sem bil kdaj ponižan na način, ki mi je pomagal razumeti svoje omejitve in Bogu dati čast? Povej več o tem.
4. Kako pogosto se zahvalim Bogu za vse svoje dosežke? Kaj nam lahko pomaga, da se spomnimo vedno dati slavo Bogu?

6. OD OŠABNOSTI DO UNIČENJA

Ključno besedilo: Dan 5

Preberi pred proučevanjem: Dan 5,1–31; Prg 29,1; Ps 75,8 (75,7); Iz 45,1-2; Lk 12,19-20

Uvod: Med Dan 5 in 4 lahko najdemo tesne vzporednice. V obeh poglavjih je nazorno prikazana Božja vrhovna oblast nad kraljestvi tega sveta. V Dan 4 je Bog Nebukadnezarju za kratek čas odvzel moč. V Dan 5 pa je Belsazarja odstranil s prestola in babilonsko kraljestvo pripeljal do njegovega konca.

Teme nauka

1. **Prevzetnost:** Ena izmed tem Danielove knjige je prevzetnost človeških sil, ki se kaže v uporabi proti Bogu in vsemu, kar na svetu predstavlja Boga. Belsazarja bi moralo skrbeti, kako bo svoje mesto ubranil pred napadom medo-perzijske vojske, a je namesto tega priredil razkošno gostijo za svoje velikaše.
2. **Sodba:** Belsazarjevo bogokletno dejanje skrutitve tempeljskih posod je napad na samega Boga. S tem sta babilonski ustroj in njegov kralj napolnila čašo krivičnosti. V tistem trenutku je nebeško sodišče razglasilo obsodbo. Nebeška roka je na steno palače zapisala streznitveno sporočilo: »Mene, mene, tekel, ufarsin.« (Dan 5,25)

Uporaba: Kateri Belsazarjev greh je bil najstrašnejši v noči padca Babilona? Bolj kakor uživaška zabava se mu je štelo v zlo bogokletno ravnanje s posvečenimi posodami iz Božjega templja. Bogoskrunsko ravnanje s svetimi predmeti kaže na Belsazarjev prezir do Izraelovega Boga. To dejanje je napolnilo čašo babilonske krivičnosti. Korenina kraljevih napak pa je bila zavrnitev povabila, naj hodi v luči, ki jo je Bog razodel po svojem ravnanju z Nebukadnezarjem. Če se želimo izogniti enaki napaki, moramo biti pozorni na pozitivne in negativne izkušnje drugih. Najpomembnejše pa je, da hodimo v luči, s katero je Bog po svoji Besedi razsvetlil našo pot.

Prevzetnost

V svoji zadnji noči je bil Babilon ovit v veliko praznovanje. Ksenofon in Herodot sta zapisala, da so Babilonci praznovali vsakoletni praznik. Sveto pismo ne omenja razloga za zabavo. Razlagalci predvidevajo, da je šlo za novoletni praznik Akītu, ki je potekal v spomladanskem času. Ne glede na to, kateri praznik so takrat praznovali, pa se verjetno sprašujemo, zakaj se je Belsazar kljub medo-perzijski vojski, ki je bila pripravljena na napad, zabaval v palači. Najverjetneje se je počutil varno za stenami masivnega babilonskega obzidja, ki je bilo debelo 7,6 m in visoko vsaj 12,2 m. V mestu je bilo obilo vode in zalog hrane, ki so zadostovale za nekaj let obleganja. Belsazar se zato ni bal vdora tuje vojske. Praznik je babilonskim prebivalcem dal občutek, da je vse v redu, čeprav se je pred mestnim obzidjem zbrala sovražnikova vojska.

Na vrhuncu praznovanja je Belsazar častil bogove »iz srebra in zlata, brona, železa, lesa in kamna«, (Dan 5,23) ne pa živega Boga. Očitno je kralj pozabil, kaj je Bog po Danielu naučil Nebukadnezarja. Oskrunitev svetih posod kaže, da je kralj vedel za živega Boga. S tem ko je svete tempeljske posode uporabil kot kozarce za pitje na svoji bogokletni gostiji, je pokazal, da noče častiti Izraelovega Boga in da ga zavestno zaničuje. S svojim početjem je izrazil zaničevanje namena, ki so ga imele tempeljske posode, ki so bile del češčenja pravega Boga. Ti predmeti so ostali sveti, čeprav so se znašli v tuji deželi, zato bi moral Belsazar z njimi ravnati z najglobljim spoštovanjem.

Izaja je od ujetnikov, ki bodo svete posode nesli nazaj v Jeruzalem, zahteval čistost. (Iz 52,11-12) Nebukadnezar je razumel pomen, ki so ga imele te posode, zato jih je postavil v tempelj svojega boga. Belsazar pa jim v nasprotju s predhodnikom ni izkazal spoštovanja. Z njihovo oskrunitvijo je kljuboval samemu Bogu.

Belsazarjevo nespoštovanje svetih posod je predstavljalo nadaljevanje dolgoletnega spopada med Babilonom in Jeruzalemom. Beseda *Babilon* se prvič pojavi v 1 Mz 11 (v večini prevodov je zapisana z besedo *Babel*). V tem poglavju je skupina upornikov začela zidati stolp, ki naj bi segal vse do nebes. Od takrat naprej se v Svetem pismu znova in znova pojavlja spor med Bogom in Babilonom, ki predstavlja sile, ki se upirajo Bogu in njegovi resnici. Ko je Nebukadnezarjeva vojska vdrla v

Judo ter uničila Jeruzalem in tempelj, je bilo videti, kakor da je zmagovalec Babilon. Belsazar je z oskrunitvijo svetih posod želel potrditi babilonsko nadvlado nad Jeruzalemom in s tem javno izpovedal zaničevanje do Boga in Judov. To dejanje spominja na eshatološke napade malega roga in severnega kralja, usmerjene proti Božjemu ljudstvu in nebeškemu svetišču, kakor je opisano v preroškem delu Danielove knjige. Razodetje razkriva širšo sliko spora med Babilonom in Jeruzalemom, ki se bo končal z uničenjem Babilona in z vzpostavitvijo večnega Božjega kraljestva s središčem v novem Jeruzalemu.

Sodba

V trenutku, ki ga je določil Bog, se je sredi veseljačenja na steni dvorane, v kateri je potekala gostija, pojavil skrivnostni napis. Kralj je pri priči začutil resnost razmer. Čeprav napisa ni razumel, je čutil, da gre za zlovesčo napoved neizogibne katastrofe. Čarovniki in izvedenci nalogi znova niso bili kos. Kraljica je kralju predlagala, naj pokličejo Daniela. Nekateri poznavalci menijo, da je bila kraljica Nebukadnezarjeva hči Nitokris, ki je bila Nabonidova žena in Belsazarjeva mati.

Mogoče se kdo sprašuje, zakaj Daniela niso poklicali že prej. Daniel je opravljal svojo službo vse do tretjega leta Belsazarjevega vladanja, (Dan 8,1.27) zato ga je kralj gotovo poznal. Glede na Belsazarjev odnos in obnašanje je možno, da je kralj Daniela prestavil v ozadje iz politične (verske) preračunljivosti.

Ko je ostareli prerok stopil pred kralja, nič več ni izbiral besed, kakor je to počel v pogovoru z Nebukadnezarjem. Potem ko je zavrnil nagrade, ki jih je kralj obljubil tistemu, ki bo razložil napis na steni, je spregovoril zelo ostre besede. Grajal je kralja, ker se iz Nebukadnezarjevih napak ni naučil prav ničesar, niti tega, da je Nebukadnezar zaradi svojega napuha sedem let živel z zvermi. (Dan 4) Belsazar je imel zgled, iz katerega bi se lahko nekaj naučil: »Ti, Belsazar, njegov sin, si nisi ponižal svojega srca, čeprav si vedel vse to.« (Dan 5,22) Napis na steni je bil sodba nad Belsazarjem in Babilonom: mene, mene (prešet), tekel (stehtan), ufarsin (razdeljen). Duh preroštva pravi, da so besede žarele kakor ogenj ter da so se kralj in njegovi velikaši »znašli pred sodnim stolom večnega Boga, čigar oblasti so pravkar kljubovali«. /Ellen G. White, *Preroki in kralji*, str. 315/ Obsodba je bila izrečena – babilonski kralj in njegovo kraljestvo sta bila obsojena na

pogubo. Kljub neugodni razlagi pa je kralj držal besedo in nagradil Daniela ter ga postavil za tretjega oblastnika nad babilonskim kraljestvom, pa čeprav samo za nekaj ur.

Isto noč je sovražnik preusmeril tok reke Evfrat, ki je tekla skozi mesto, in v Babilon stopil po rečni strugi pod mestnim obzidjem. Belsazar je bil usmrčen in mogočni Babilon je oktobra leta 539 pr. n. št. padel v roke Medom in Perzijcem. Padec zgodovinskega Babilona (prelomnica, ko se je zlato na kipu umaknilo srebru) simbolizira končni poraz duhovnega Babilona zadnjega časa, kakor je nakazano tudi v preroškem delu Danielove knjige. V Razodetju je padec Babilona zadnjega časa povezan s šestimi nadlogami, ki vodijo v izsušitev Evfrata, s čimer bo pripravljena pot kraljem z vzhoda. (Raz 16,12) Na koncu bo zmagovito mesto (Babilon) poraženo. Nadomestilo ga bo poraženo mesto (Jeruzalem), ki bo kraljevalo na vekomaj.

Uporaba

1. Kako lahko preprečiš, da bi Belsazarjeva napaka (to, da se ni ničesar naučil iz Nebukadnezarjeve izkušnje) postala tudi tvoja? Kako se lahko učiš iz izkušenj drugih?
2. Zakaj je pomembno vedeti, kaj je Bog v preteklosti naredil za svoje ljudstvo? Kaj se zgodi tistim, ki pozabijo preteklost? Kaj se lahko naučiš iz Božjih preteklih dejanj?
3. Kaj je bil po tvojem mnenju Belsazarjev največji greh? Utemelji.
4. Predstavlja si sebe na Danielovem mestu. Kot zadnjega te pokličejo rešit uganko, ki ji astrologi, kaldejci in vedeževalci niso kos. Kako bi se počutil? Kako bi ravnal s kraljem? Ali bi sprejel ponujene nagrade?
5. Belsazar je zavrnil pravega Boga in raje častil bogove iz zlata in srebra, bronca in železa, lesa in kamna. Kateri »bogovi« ogrožajo tvoj odnos s pravim Bogom? Denar? Položaj? Izobrazba? Poklicna pot?
6. Daniel je obtožil kralja, da ni dal časti Bogu, ki je v svoji roki držal njegov življenjski dih in vse njegove poti. (Dan 5,23) Kaj ta opis pove o Bogu? Kaj čutiš ob misli na takšnega Boga? Ljubezen? Strah?

7. Kako te lahko Belsazarjeva obsodba in padec Babilona opogumita glede tega, da bodo na koncu premagane sile zla? Kakšno sliko sodbe in Božjega značaja razkriva ta dogodek?

7. IZ LEVNJAKA V ANGELSKO DRUŽBO

Ključno besedilo: Dan 6

Cilj proučevanja: Dan 6; 1 Sam 18,6-8; Mt 6,6; Apd 5,27-32; Mr 6,14-26; Heb 11,35-38

Uvod: V središču Dan 6 je Danielova zvestoba Bogu. Prerok bi raje umrl, kakor pa ogrozil svoj odnos z Bogom. Na koncu sta bili njegova vdanost Bogu in zvestoba kralju obranjeni.

Teme nauka

1. **Vdanost.** Kljub odloku, ki je prepovedal moliti katerega koli drugega boga ali človeka razen kralja, je Daniel vztrajal v molitvi k Bogu, obrnjen proti Jeruzalemu. Lahko bi zaprl okno in molil na skrivaj, vendar se je odločil, da ne bo ogrozil svojega pričanja. Predanost resnici mu je pomenila veliko več kakor varovanje lastnega življenja.
2. **Obramba.** V odgovor na Danielovo zvestobo je nebeški angel zaprl gobce lačnim levom. Daniel je bil zaščiten ter obranjen pred kraljem in tistimi, ki so si prizadevali za njegovo smrt. Izkušnja tega izjemnega judovskega izgnanca je znak Božje dokončne obrambe njegovega ljudstva, ki so ga sile zla vso zgodovino zatirale in preganjale.

Uporaba: Častihlepni krščanski politiki se pogosto sklicujejo na Danielovo izkušnjo, ko želijo upravičiti svoje udejstvovanje v politiki. Kako velik blagoslov bi bili za cerkev in družbo krščanski politiki, ki bi posnemali Danielovo vdanost!

Vdanost

Daniel je bil eden od treh upraviteljev, ki so nadzirali nižje upravitelje, preverjali njihove naloge in pregledovali poročila. S tem so želeli preprečiti morebitne izgube, ki bi jih lahko utrpel kralj, in zagotoviti ustrezno delovanje oblasti. (Dan 6,3) Prevare in slabo poslovanje so že od nekdaj povzročali težave. Neki staroveški zapis z Bližnjega vzhoda govori o tekmovalnem, nasprotovalnem in prevarantskem ozračju, ki je vladalo med dvornimi učenjaki in svetovalci, ki so kralju pogosto zatožili resnične ali namišljene tekmece. Zato dogodek z dvora kralja Darija iz

Dan 6 ni bil prav nič nenavaden. Verjetno je glavno vlogo opravila ljubosumnost, saj je kralj nameraval Daniela postaviti za nekakšnega predsednika vlade. Danielova nedotakljivost je bila kamen spotike njim, ki so si na visokem položaju obetali ugodnosti in nezakonit dobiček. Morda pa so se pokvarjeni uslužbenci obrnili proti Danielu, ker je bil Jud (Dan 6,14; 3,12) in kot tak ni služil drugim bogovom razen svojemu.

Daniel kljub kraljevskemu odloku ni spremenil molitvenih navad. Še naprej je trikrat na dan molil. (Ps 55,18) Danielova hiša je najverjetneje imela zasebni prostor na ravni strehi. Prerok je molil, obrnjen proti zahodu, kjer je daleč proč ležal porušen jeruzalemski tempelj. Salomon je pri posvetitvi templja ljudem naročil, naj molijo obrnjeni proti templju. (1 Kr 8,35.38.44.48) Tudi David je ravnal tako. (Ps 5,8; 28,2) Jeruzalem je bil središče Božje navzočnosti, ker je tam stal tempelj. Takšno češčenje je simboliziralo predanost Jahveju – Bogu, ki je izbral Jeruzalem za bivališče svojega imena. Daniel je upal, da se bo izpolnila zavezna obljuba o obnovitvi Jeruzalema. (Jer 31; Ezk 36) Prerok je bil tujec v Babilonu; njegova prava domovina je bil Jeruzalem.

Prva stvar, ki se je lahko naučimo o Danielu iz tega dogodka, je njegova poklicna neoporečnost, ki jo je kazal kot uradnik kraljestva. Darij mu je ponudil službo zaradi neoporečnega slovesa, ki ga je imel kot javni uslužbenec. Prerokova nedotakljivost pa ni ostala nevidna niti njegovim sovražnikom. V povezavi s tem se bomo dotaknili dveh točk. *Prvič*, Danielovi nasprotniki so spoznali, da v njegovi službi kralju ne morejo najti ničesar proti njemu: »Tedad so vojvode in namestniki gledali, kako bi našli kaj zoper Daniela, da bi ga tožili zaradi kraljestva; toda niso mogli dobiti razloga za tožbo, ne hudega dejanja, zato ker je bil zvest in pregreška ali hudega dejanja ni bilo zaslediti pri njem.« (Dan 6,4) *Drugič*, najbolj presenetljivo pri zaroti je, da so vojvode opazili njegovo popolno zvestobo svojemu Bogu. Ta bogaboječnost nakazuje, da je živel svojo vero in ni skrival svojih prepričanj. Vsakdo je vedel, kaj Danielu pomeni največ. Nasprotniki so se odločili napasti bistvo njegovega prepričanja. Niso pričakovali, da bi Daniel zatajil svojo vero, temveč so verjeli, da bo umrl zaradi zvestobe Bogu. Daniel ni videl nobenega nasprotja med odgovornostmi, ki jih je imel kot uradnik kraljestva in kot služabnik pravega Boga. V službi je videl priložnost za poveličevanje Boga – vrhovnega poglavarja vsega.

Rešitev

Glavni del dogodka o Danielu v levnjaku je njegova rešitev. Srečni konec se ujema z drugimi svetopisemskimi poročili, na primer z rešitvijo Danielovih tovarišev iz goreče peči ali z Jobovim novim življenjem. Predvsem pa se ta konec sklada z glavno svetopisemsko temo, ki se konča z uničenjem zla in vzpostavitvijo večnega Božjega kraljestva. Danielova obramba pred njegovimi sovražniki kaže na končno obrambo Božjega ljudstva, ki je opisana v preroškem delu knjige. (Dan 7 do 12) Ampak to ne pomeni, da bo vsak zvesti služabnik, ki bo preganjan, rešen kakor Daniel. Množica mučencev razodeva, da Bog včasih dopusti, da njegovi služabniki za zvestobo plačajo s smrtjo in ne ukrepa z vidno obrambo iz nebes. Danielova rešitev simbolizira Božjo eshatološko rešitev svojega ljudstva in kaže, da ima Bog vrhovno moč nad vsemi silami zla. Bog, ki je preprečil levom požreti Daniela, bo na koncu za vedno utišal Satana – rjovečega leva in tožnika bratov. (1 Pt 5,8)

Danielova zvestoba Bogu je izvirala iz njegove poslušnosti Božjim zakonom. Ko je prišlo do nasprotja med človeškim in Božjim zakonom, se ni obotavljal, kateremu zakonu bo poslušen. Darijev odlok je temeljil na nespremenljivem medo-perzijskem zakonu. (Dan 6,9) V tem dogodku je prišlo do spopada med dvema zakonoma, ki sta zase trdila, da sta nespremenljiva. To bo doseglo eshatološke razsežnosti z delovanjem malega roga, ki bo nameraval spremeniti čase in postavo. (Dan 7) Če se zakona Medov in Perzijcev ne sme spreminjati, kako je z zakonom, ki odraža Božji značaj? Spopad med večnim Božjim zakonom in človeškimi zakoni je najpomembnejši vidik velikega boja, ki je viden tudi v Danielovi izkušnji. Ko so državni zakoni prišli v navzkrižje z Božjim zakonom, se je Daniel kljub svoji zvestobi kraljestvu neomajno postavil na stran Božjega zakona.

Bog je obranil Danielovo vdanost. Kralj Darij ni dvomil o njegovi neoporečnosti, kar je pokazal tudi s svojimi napori, da bi našel luknjo v zakonu kraljestva. Na koncu se je moral vdati, čeprav je še vedno upal, da bo Danielov Bog posegel vmes. Svetopisemsko poročilo pravi, da je bil kamen nad odprtino jame zapečaten s kraljevim pečatnim prstanom in pečatnimi prstani njegovih velikašev. (Dan 6,18) Dvojno pečatenje je zagotavljalo, da se Danielova usoda ne bi spremenila. »Tožniki, ki so bili najverjetneje navzoči in so zahtevali, da se uporabi kraljevski pečat, so

želeli zagotoviti, da kralj ne bi poslal svojih mož rešit Daniela. Kralj pa je s pečatenjem želel zagotoviti, da tožniki Daniela ne bi ubili sami, če ga ne bi požrli levi.« /Leon J. Wood, *A Commentary on Daniel* (Grand Rapids, MI: Zondervan, 1973), str. 169/

Danielova obramba je prinesla obsodbo tistim, ki so se zarotili proti njemu. Takšen izid je grozljiv, a potreben del obrambe. Kralj je ukazal tožnike vreči v isto jamo, v katero je bil vržen Daniel; tokrat ni preživel nihče. Današnjemu dojetju je težko sprejeti dejstvo, da je kralj kaznoval tudi družine tožnikov. Kralj je deloval skladno z grozljivo staroveško prakso. To ni bil Božji ukaz. Bog je rešil Daniela in pokazal, da je prerok nedolžen v vseh kraljevih zadevah. Predvsem pa imejmo v mislih to, da ni bil Daniel tisti, ki je bil obranjen pred kraljem, temveč Bog. Kralj je na koncu priznal, da je Bog, ki je rešil Daniela, edini pravi in živi Bog: »Njegovo gospostvo bo trajalo do konca.« (Dan 6,26) Te besede so primeren zaključek dogodka in povzemajo bistvo teološkega sporočila, o katerem bomo brali v preroškem delu Danielove knjige.

Uporaba

»Dragi mladi, kaj je cilj in smisel vašega življenja? Ali hrepenite po izobrazbi, s katero bi si zagotovili ime in položaj v svetu? Ali vas prežemajo misli, ki si jih ne upate izreči – da bi neki dan stali na vrhu umske veličine; da bi sedeli v posvetovalnih in zakonodajnih zborih ter pomagali sprejemati državne zakone? V takšnih težnjah ni nič slabega. Vsak od vas lahko doseže svoj cilj. Ne zadovoljite se z nepomembnimi dosežki. Merite visoko in naj vam ne bo žal truda, da bi dosegli cilj.« /Ellen G. White, *Sporočila mladim*, str. 30

1. Katere javne službe so združljive s krščanskim življenjem?
2. Kje in kako poteka tvoja ločnica med zvestobo državi in zvestobo Bogu?
3. Katere štiri Danielove lastnosti naj bi posnemali politiki in javni uslužbenci? (Dan 6,11-12 – 6,10-11)

8. IZ RAZBURKANEGA MORJA NA NEBEŠKE OBLAKE

Ključno besedilo: Dan 7,27

Cilj proučevanja: Dan 7; 2 Tes 2,1-12; Rim 8,1; Mr 13,26; Lk 9,26; 12,8; 1 Tim 2,5

Uvod: V Dan 7 vidimo, kako zaporedju svetovnih sil, ki vladajo s trdosrčno oblastjo, sledi nebeška sodba. Sin človekov prejme moč in kraljestvo ter zavlada s svojim ljudstvom.

Teme nauka

1. **Mali rog:** Na četrti zveri z desetimi rogovi zraste še en rog, ki preklinja Boga in preganja njegovo ljudstvo.
2. **Nebeška sodba:** Mali rog je pri nebeški sodbi obsojen, Božjemu ljudstvu pa sta zagotovljena odrešitev in zveličanje.
3. **Sin človekov:** Sin človekov se pri nebeški sodbi pojavi kot branilec svojega ljudstva.
4. **Sveti najvišjega:** »Sveti« kljub preganjanju ostanejo vdani Bogu.

Uporaba: Ne glede na krivice, preganjanje in težave, lahko Božje ljudstvo na prihodnost gleda z upanjem. Zgodovinska slika, kakršno kaže to prerokovanje, razkriva, da bo človeška zgodovina svoj vrhunec dosegla z nebeško sodbo in večnim kraljestvom Sina človekovega. Hrepenimo po tem, da bi to kraljestvo čim prej zavladovalo.

Mali rog

Mali rog je zrastel namesto treh od desetih rogov strašne zveri, ki predstavlja pogansko Rimsko cesarstvo. Sila, ki jo predstavlja mali rog, je podaljšek poganskega Rima in nosi glavne značilnosti svojega predhodnika. Prilastila si je pravice, ki pripadajo samo Kristusu, preganjala Božje ljudstvo, spremenila njegov zakon, govorila proti Bogu in se obnašala po svoji volji. Njeno delovanje, ki je trajalo čas, dva časa in polovico časa (1.260 koledarskih let), nakazuje, da je imela ta sila tako politično kot versko moč, kar se ujema s papeštvom. Zgodovina razodeva, da so Konstantinova spreobrnitev, uradno priznanje nedelje za dan češčenja, padec Rimskega cesarstva v roke barbarov in ustanovitev Konstantinopla na

Vzhodu ugodno vplivali na vzpon papeštva. Ko je Zahodno rimsko cesarstvo propadlo, je rimski škof zapolnil položaj moči, ki je ostal prazen, ko se je prestolnica Rimskega cesarstva prestavila v Konstantinopol.

Z odlokom cesarja Justinijana iz leta 533 n. št., ki je stopil v veljavo leta 538 in je papeža razglasil za glavo vseh cerkva, je papeštvo dobilo priložnost za oblast. Rimski škof je poleg verske veljave dobil tudi politično moč. Kmalu so si papeži nadeli naziv pontifeks ter začeli prisvajati navade in zakone poganskega Rimskega cesarstva. Nekoč preganjana cerkev je zaradi svojega zavezništva s takratnimi oblastmi postala preganjalka. Rimski cerkev je s križarskimi vojnami in inkvizicijo mnogim, ki so želeli ostati zvesti svetopisemskim naukom, povzročila nezno bolečino. V papežu so nekateri že v srednjem veku prepoznali antikrista. (Mt 24; 2 Tes 2,3-4; Raz 13,1-10) Leta 1798 je Napoleon papeža zaprl v ječo in s tem končal 1.260 let papeške oblasti.

Nebeška sodba

Osrednji dogodek tega poglavja je nebeško sodišče. (Dan 7,9-14) Knjige, Predvečni na prestolu in Sin človekov, ki predenj prihaja obdan z nebeškimi oblaki, (Dan 7,13) predstavljajo prizor nebeške sodbe. V Svetem pismu sta s sodbo povezani tako obsodba kot obramba. Za mali rog sodba pomeni obsodbo, ki na koncu pripelje do njegovega uničenja. A za svete, ki jih je mali rog preganjal, sodba pomeni obrambo, zveličanje in obnovo. Pri nebeški sodbi so njihova imena preiskana in so razglašeni za nedolžne. So obranjeni in končno prejmejo kraljestvo.

Omenimo nekaj vidikov nebeške sodbe. Prvič, sodba se začne potem, ko se je mali rog vzel na oblast, in se konča malo pred nagrado svetih in kaznijo malega roga. Ta sodba se ustrezno imenuje preiskovalna sodba. Duh preroštva v povezavi z njo omenja naslednje knjige: 1) knjiga življenja z imeni tistih, ki so se odločili služiti Bogu; 2) spominska knjiga, ki vsebuje poročilo o dobrih delih svetih; 3) poročilo o grehih. /Ellen G. White, 2014: *Veliki spopad*, str. 307/ Da bi vsi vpleteni jasno razumeli končno odločitev, je moral Bog voditi preiskavo, da nihče ne bi mogel dvomiti o pravilnosti končne odločitve. Drugič, ker ta sodba, ki glede na preroško časovnico poteka prav zdaj, vključuje celotno vesolje, se nekateri sprašujejo, ali lahko Bog kmalu začne obravnavati tudi žive.

Takšna skrb nam preprečuje živeti zadovoljno krščansko življenje. Ne smemo pozabiti, da se bo sodba nad živimi začela šele takrat, ko se bo iztekel čas preizkušnje in se bo sedem poslednjih nadlog izlilo na Babilon. (Raz 15 do 16) Najpomembneje pa je, da se nam sodbe ni treba bati, saj nas na nebeškem sodišču zastopa Sin človekov. Nebeška sodba nam ne bo prinesla obsodbe, temveč obrambo in rešitev.

Sin človekov

Poimenovanje *Sin človekov* to nebeško bitje povezuje z nekaterimi pomembnimi teološkimi in zgodovinskimi resničnostmi. Prvič, Sin človekov nas spomni na Adama, očeta človeštva. Njemu je bila dodeljena skrb za stvarstvo in gospostvo nad njim. V nasprotju z Adamom, ki je imel začasno oblast, in kralji svetovnih kraljestev, ki so gospodovali le kratek čas, pa je Sin človekov prejel večno kraljestvo in dobil nazaj to, kar je Adam izgubil. Drugič, poimenovanje *Sin človekov* namiguje, da so med njim in človeštvom podobnosti. Ta izraz se uporablja tudi za ljudi. (Ezk 2,1) Ker je v Dan 7 ta oseba nebeško bitje, naziv *Sin človekov* kaže na njegovo vez s človeštvom.

Na podlagi širšega svetopisemskega besedila lahko sklepamo, da se Sin človekov poleg tega, da pri nebeški sodbi predstavlja svoje ljudstvo, z njim tudi poistoveti, saj ima njihovo človeško naravo. (Heb 2,14; 4,15) Opazimo lahko, da so Sin človekov iz Dan 7, knez vojske iz Dan 8,11, v platno oblečen mož iz Dan 10,5 in Mihael (Dan 10,13; 12,1) ista oseba. Sin človekov je zagotovo Mesija Jezus Kristus, ki je na dan sprave prišel pred Boga Očeta kot zagovornik svetih. (1 Jn 2,1) Ta povezava bo še jasnejša, ko bomo proučevali Dan 8.

Sveti Najvišjega

Svete Najvišjega preganja mali rog. Ta skupina ljudi je opisana z besedami »sveti«, (Dan 7,21) »sveti Najvišjega« (Dan 7,18.22.25) in »ljudstvo svetih Najvišjega«. (Dan 7,28) Na koncu bodo ti ljudje prejeli kraljestvo. V okviru napadov malega roga (Dan 8,24) in v okviru preganjanja (Dan 12,7) se nanje nanaša tudi izraz »sveto ljudstvo«. V takšnih poimenovanjih odmevajo Božje besede iz 2 Mz 19,6, kjer Bog Izraela imenuje »kraljestvo duhovnikov in svet narod«. Sveti Najvišjega so torej »zvesti Božji sledilci, ki so del ljudstva ostanka. So njegovi

izvoljenci, ki so ločeni od drugih ljudstev. Pregarja jih sila, ki nasprotuje Bogu, vendar so kljub temu zvesti zavezi ter ohranjajo zaupanje v Boga in so prepričani o njem, ki jim bo na koncu podaril večno kraljestvo.« /Gerhard F. Hasel, »The Identity of 'The Saints of the Most High' in Daniel 7,« *Biblica* 56, št. 2 [1975]: str. 192/

V Raz 12-14 beremo o Kristusovih sledilcih in njihovi zvestobi v času poslednje stiske. Janez pravi, da se zmaj »razsrdi nad ženo in gre napravljat vojsko z ostalimi semena njenega, kateri hranijo Božje zapovedi in imajo pričevanje Jezusa Kristusa«. (Raz 12,17) Zaradi tesne povezave med »Jezusovim pričevanjem« in prerokovanjem (Raz 19,10; 22,9) »adventisti sedmega dne tako razlagamo ta odstavek in verjamemo, da se bo 'ostanek' razlikoval od drugih ljudi po daru preroštva, ki bo navzoč med nami. 'Jezusovo pričevanje' razumemo kot Jezusovo navzočnost med nami v obliki preroškega daru.« /*The SDA Bible Commentary VII*, str. 812/

Uporaba

»Bog je dal Danielu vizijo, ki mu je pomagala razumeti, da ima Bog kljub naraščajočemu nasilju in preganjanju oblast nad svetom. On je véliki Sodnik, ki si bo prizadeval za končno zmago resnice. Svetovne sile, ki so v Nebukadnezarjevih sanjah predstavljene kot takšne, ki znižujejo merila morale, so Danielu prikazane, kako napredujejo v krutosti in nasilju. Mali rog, ki govori 'velike reči', predstavlja vrhunec svetovnega napuha. Medtem ko se na svetu dogajajo grozljive stvari, v nebesih poteka sodba, pri kateri bo skladno s poročili v knjigah sojeno dogodkom na zemlji. Ošabne zemeljske sile bodo obsojene in uničene, Sinu človekovemu in svetim pa bo dano večno gospostvo, ki nikdar ne bo uničeno.« /G. Arthur Keough, *God and Our Destiny*, sobotnošolski nauki iz leta 1987, 1. četrtletje, str. 63/

1. Kako se počutiš ob misli na vesoljno sodbo, pri kateri bodo pred nebeškim sodiščem razodeta vsa tvoja dejanja in misli?
2. Kaj bo merilo, po katerem bomo sojeni? Vprašaj se, ali ga dosegaš. Kaj tvoj odgovor pove o stvareh, ki jih moraš z Božjo milostjo še premagati?
3. Kaj vse spremeni dejstvo, da je Jezus tvoj zagovornik pri nebeški sodbi? Utemelji.

4. Kako bi morali živeti, ko se enkrat zavedamo, da imamo nebeškega zagovornika?

9. OD OSKRUNJENEGA DO OČIŠČENEGA

Ključno besedilo: Dan 8,14

Cilj proučevanja: Dan 8; 2,38; 1 Mz 11,4; 3 Mz 16; Heb 9,23-28

Uvod: Glavna tema Dan 8 je nebeški dan sprave. Ravno zaradi tega sta simbolični živali, ki predstavljata svetovni kraljestvi, daritveni živali (oven in kozel), ki sta bili samo na dan sprave del svetiščne službe.

Teme nauka

1. **Mali rog:** Mali rog predstavlja silo, ki napade Božje svetišče in njegovo ljudstvo. Ta sila je poganski in papeški Rim.
2. **Dan sprave:** Središče preroškega sporočila tega poglavja je čiščenje svetišča, ki je po obrednem ustroju zemeljskega svetišča potekalo na dan sprave.

Uporaba: V vsakodnevnem boju z grehom in trpljenjem nismo sami. Veliki duhovnik v nebeškem svetišču za nas opravlja prav posebno službo. Uživamo lahko v razodetju Božje milosti in svoje prepričanje povemo bližnjim. Sporočilo svetišča pravi, da nam je odpuščeno, in kaže na končno uničenje greha.

Mali rog

V Dan 7 mali rog zraste iz četrte zveri (poganski Rim), v Dan 8 pa iz ene izmed štirih smeri neba. Nekateri razlagalci trdijo, da ta rog predstavlja Antioha IV., kralja Selevkove rodbine, ki je prišel na oblast po razdelitvi Aleksandrovega grškega kraljestva na štiri dele. Antioh IV. je vdrl v Jeruzalem, oskrnil tempelj in preganjal Jude. Podrobno branje svetopisemskega besedila pa kaže, da pri malem rogu ne gre za Antioha IV. Ta razlaga je bolj verjetna iz dveh razlogov.

Prvič, iz nekaterih svetopisemskih prevodov je mogoče sklepati, da je mali rog zrastle iz enega izmed štirih rogov grškega kozla. Če je tako, potem se to morda res ujema z Antiohom IV. Hebrejsko besedilo pa pravi, da je mali rog prišel iz ene od smeri neba: »Kozel je nato postal silno velik. Ko je postal mogočen, se je zlomil veliki rog. Namesto tega so zrastle štirje drugi, in sicer proti štirim vetrovom neba. Iz enega od njih je zrastle majhen rog. Ta je postal silno velik v smeri proti jugu, proti

vzhodu in proti čudoviti deželi.« (Dan 8,8-9) Na podlagi hebrejske slovnice, uporabljene na tem mestu, lahko sklepamo, da se besedna zveza »iz enega od njih« nanaša na »štiri vetrove neba«. Mali rog je torej prišel iz enega izmed štirih vetrov neba. Drugič, rog je bil na začetku nepomemben, nato pa je njegova moč izjemno narasla. Antioh IV. nikoli ni bil tako velik kralj. Čeprav da je napadal Jude, pa so ga na koncu porazili Rimljani, zato se je domov vrnil ponižan in poražen. Tretjič, na podlagi načela kratkega povzetka v Danielovih videnjih vemo, da se prizor iz Dan 8,9-14 ujema s prizorom nebeške sodbe iz Dan 7,9-14. Zato je svetišče, ki ga je napadel mali rog, v resnici nebeško svetišče in ne jeruzalemski tempelj, ki ga je uničil Antioh IV.

Ker se torej Antioh IV. Ne ujema z opisom malega roga, se postavlja vprašanje, kdo je mali rog. V mislih imejmo vzporednice med Danielovimi prerokovanji. Mali rog iz Dan 8 se mora ujemati z malim rogom iz Dan 7. S tem v mislih mali rog iz Dan 8 očitno predstavlja papeški Rim. Vendar obstajajo med rogovoma v Dan 7 in 8 komaj zaznavne razlike, ki jih je vredno opaziti. Mali rog iz Dan 7 se pojavi na četrti zveri, kar kaže, da je papeški Rim podaljšek oziroma nadaljevanje Rimskega cesarstva. Mali rog iz Dan 8 pa ne zraste na zveri, kar kaže na dve neprekinjeni obdobji rimskega zatiranja: najprej obdobje Rimskega cesarstva – vodravna širitev (Dan 8,9) – in nato obdobje papeškega Rima – navpična širitev. (Dan 8,10-13) Zanimivo je opaziti, da si v Dan 7 mali rog prizadeva spremeniti Božji zakon. V Dan 8 napada kneza svetišča in sam temelj svetišča. Ti simboli nakazujejo, da je papeški ustroj ponaredil načrt zveličanja, s čimer je napadel tako Božji zakon kakor tudi njegov načrt zveličanja.

Dan sprave

Prizori nasilja, ki ga je mali rog izvajal nad svetiščem in svetiščno službo (uvredba lažnega ustroja češčenja), so Daniela spodbudili, da je zastavil vprašanje: »Doklej velja ta prikazen o neprestani daritvi in o pregrehi, ki povzroča opustošenje, da se izročita svetišče in vojska v poteptanje?« (Dan 8,13) To vprašanje predvideva, da bo preteklo veliko časa, preden bo svetišče obnovljeno, saj se beseda »videnje« na tem mestu nanaša na videnje o ovnu in kozlu, ki zajema obdobje od Perzijskega kraljestva do zlobnih dejanj malega roga. Preden se poglobimo v odgovor na Danielovo vprašanje, si oglejmo svetiščne simbole iz Dan 8,8-14.

Ta del Dan 8 je poln svetiščnih izrazov in simbolike. Izrazi, kot so »vojska«, »knez vojske«, »nenehna daritev« in »svetišče«, spominjajo na judovski obredni ustroj. Beseda »vojska« je skupno ime za bitja, ki med svetiščno službo častijo Boga; beseda »knez« se nanaša na Velikega duhovnika; beseda »nenehna« označuje omejitve nenehnih dejavnosti češčenja v svetišču, kot so na primer kadilo, daritve itn. V nekaterih svetopisemskih prevodih se na tem mestu pojavlja beseda »daritev«, ki pa v izvirniku sploh ne obstaja. Dodali so jo prevajalci, ki so predpostavili, da se prerokovanje nanaša na prekinitve tempeljske daritve zaradi Antihoha IV. Hebrejska beseda *tamid* bi bila ustrezneje prevedena z besedo »neprekinjena« ali »redna«, kar se nanaša na več dejavnosti svetiščne službe, ki vključujejo tudi daritve. Zanimivo je, da se ena izmed dveh besed za svetišče (heb. *qodesh*) pojavi v 3 Mz 16 v okviru dneva sprave (druga beseda je *miqdash*). Vzporednica med tem svetiščnim prizorom in nebeško sodbo (Dan 7,9-14) nakazuje, da obe videnji prikazujeta isti dogodek. Zaradi tega je svetišče iz Dan 8,14 v nebesih.

Zdaj pa se lotimo vprašanja, ki ga je Daniel zastavil v Dan 8,13: »Doklej velja ta prikazen o neprestani daritvi in o pregrehi, ki povzroča opustošenje, da se izročita svetišče in vojska v poteptanje?« Odgovor se je glasil: »Do dva tisoč tristo večerov in juter; potem bo svetišče očiščeno.« (Dan 8,14) Ta odgovor enega izmed nebeških bitij pove, da bo napadeno svetišče očiščeno po 2.300 letih (po načelu dan za leto). Takšno dolgo časovno obdobje se ujema s časovnim okvirom iz vprašanja, ki sega v čas perzijskega ovna. Čeprav ni podatka o tem, kdaj se to obdobje začne ali konča, pa je jasno, da se je moralo začeti v času Perzijskega kraljestva. Nebeško bitje je povedalo, kaj se bo zgodilo na koncu tega dolgega obdobja: čiščenje svetišča. Na Izraelovem obrednem koledarju je bil posebni dan namenjen čiščenju svetišča. Imenoval se je *dan sprave*. Na ta dan je bilo svetišče očiščeno grehov Božjega ljudstva. V Dan 8 je omenjen čas čiščenja nebeškega svetišča. To dejanje izraža glagol *nitsdaq*, ki pomeni »obnoviti«, »očistiti« in »obraniti«. Glavne zamisli, izražene s tem glagolom, so: 1) svetišče mora biti očiščeno grehov Božjega ljudstva; 2) Božja posredniška služba v nebeškem svetišču se mora obnoviti; 3) Bog mora biti obranjen onečiščenja svojega svetišča. Papeški ustroj je popačil načrt zveličanja in se polastil Kristusove posredniške službe z uvedbo zakramenta maše, pokore in odveze od grehov po

človeških duhovnikih. Podatek v Dan 9,23-27 pove, da leto 457 pr. n. št. označuje začetek preroškega obdobja 2.300 let. Zato se je končalo leta 1844 n. št.

Uporaba

1. Kako se počutiš ob misli, da je papeštvo popačilo Božjo resnico in ustanovilo izkrivljeno bogoslužje?
2. Kaj si se na podlagi simbolov in izrazja iz Dan 8 naučil o Božjem vzorcu poučevanja?
3. Premišluj o naslednjem navedku Duha preroštva: »Medtem ko se v nebesih opravlja preiskovalna sodba in se grehi spokorjenih vernih čistijo iz svetišča, se mora med Božjim ljudstvom na zemlji opraviti posebno delo čiščenja – odstranitev greha.« /Ellen G. White, 2014: *Veliki spopad*, str. 273/
4. Kakšna je povezava med čiščenjem svetišča in čiščenjem tvojega življenja kot Kristusovega sledilca? Ali ti pride na misel kateri greh, ki ga moraš opustiti, da bi bil popolnoma zvest Jezusu?
5. Katere razlike opaziš med delom, ki ga je Jezus opravil na križu, in njegovo službo v nebeškem svetišču? Kako sta obe službi bistveni za tvoje življenje?
6. Zakaj je Bog v nebesih pripravil preiskovalno sodbo? Zakaj ni sprejel takojšnje božanske odločitve o končni usodi Kristusovih sledilcev? Kaj ta sodni postopek razodeva o Božjem značaju?

10. OD PRIZNANJA DO TOLAŽBE

Ključno besedilo: Dan 9,19

Cilj proučevanja: Dan 9; Jer 25,11-12; 29,10; 2 Kr 19,15-19; Mt 5,16; Jak 5,16

Uvod: Glavni temi Dan 9 sta Danielova posredniška molitev za svoje ljudstvo in prerokovanje o Mesiju.

Teme nauka

- 1. Molitev:** Daniel nam je s posredniško molitvijo za svoje ljudstvo dal zgled, kako naj posredujemo za druge.
- 2. Prerokba:** V odgovor na Danielovo molitev je Bog razodel svoj dolgoročni načrt zveličanja. Mesto bo obnovljeno, prišel bo Mesija in svetišče bo pomaziljeno.

Uporaba: Ko razmišljamo o Danielovi molitvi in Božjem odgovoru nanjo, spoznamo, da Bog ni daleč nikomur izmed nas. Čeprav nas je greh ločil od njega, pa nam je po Jezusovi – Mesijevi – daritvi odpuščeno in smo ponovno združeni z njim. Danielova molitev je temeljila na spoznanju o zanesljivem Božjem značaju in na tem, kar je Bog v preteklosti naredil za svoje ljudstvo, ko ga je izpeljal iz Egipta. Mi pa imamo celo več razlogov za molitev s trdnim zaupanjem. Mesija je že prišel in v nebeškem svetišču posreduje za nas. Kar je bilo za Daniela le upanje, je za nas resničnost: »Bližajmo se torej s srčno zaupnostjo prestolu milosti, da dobimo usmiljenje in najdemo milost za pravočasno pomoč.« (Heb 4,16)

Molitev

V Dan 9 najdemo Danielovo najdaljšo in najpomembnejšo molitev. V njenem ozadju sta dve večji spodbudi. Prvič, iz Dan 8 izvemo, da je videnje preroka telesno in duševno izčrpalo. (Dan 8,27) Pokazano mu je, kako mali rog raste, napada Božje ljudstvo in postavi lažni stroj češčenja. Nato je slišal begajoč podatek, da bo po 2.300 večerih in jutrih (letih) svetišče očiščeno/obnovljeno/obranjeno. Vsi ti podatki so bili tudi deset let kasneje oviti v skrivnost. Tudi kronološki podatek o 2.300 večerih in jutrih, ki sta ga v videnju izrekli dve nebeški bitiji, je ostal brez

razlage. Daniel je poročilo o videnju zaključil tako: »Strmel sem nad prikaznijo.« (Dan 8,27)

Drugič, poleg Judovega ujetništva je Daniela hudo obremenjevalo tudi uničenje Jeruzalema in templja. Hrepenel je po obnovitvi mesta in po tem, da bi se njegovo ljudstvo vrnilo v domovino. Zaradi tega se je poglobil v proučevanje Jeremijeve knjige in spoznal, da bo Jeruzalem opustošen sedemdeset let. (Jer 25 in 29) Prišel bo čas, ko bo Bog odpeljal svoje ljudstvo v njihovo domovino in obnovil mesto. Daniel je na podlagi svetih spisov poznal razlog za izgnanstvo: Izrael je trmoglavo vztrajal pri svojem uporu proti Bogu. Ljudje so prestopali zakon, zavračali preroke in prelomili zavezo. Prerok je, ganjen od Božje besede, molil za obnovo Jeruzalema in templja ter za odpuščenje grehov svojega ljudstva. Verjetno je to molitev molil obrnjen proti Jeruzalemu kakor takrat, ko se je odločil biti neposlušen odloku kralja Darija. (Dan 6)

Iz Danielove molitve se lahko naučimo nekaj pomembnih naukov, ki nam lahko pomagajo v molitvenem življenju in v odnosu z Gospodom. Natančnejše proučevanje svetopisemskega besedila pokaže, da je njegova molitev popolnoma svetopisemska. Opazimo lahko, da molitev temelji na odlomkih iz Svetega pisma. Omembe vredna je podobnost s 3 Mz 26,40-45 in 5 Mz 30,1-10. Tudi Ezrove in Nehemijeve molitve močno spominjajo na nekatere svetopisemske odlomke.

Danielova prošnja je bila posredniška molitev. Položaj kraljevega uradnika mu ni preprečil poistovetiti se s svojim ljudstvom. Nekateri ljudje pozabijo na svoje, ko se povzpnejo po družbeni lestvici, vendar se je Daniel še naprej popolnoma poistovetil s svojim ljudstvom; zanje je posredoval kot eden izmed njih. V molitvi je večkrat uporabil osebni zaimek »mi« in s tem priznal soodgovornost za grehe ljudstva. Boga je rotil za milost in odpuščenje. (Dan 9,5.18-19) Posredniška molitev je lahko priložnost za posnemanje Jezusa. Namesto sebe postavimo v središče molitve potrebe drugih ljudi. Ko molimo za druge, smo mi tisti, ki prejemo največji blagoslov. Bog je povrnil Jobovo izgubo, »ko je prosil za svoje prijatelje«. (Job 42,10) Danielova molitev je bila odkrita in iskrena. Priznal je grehe ljudstva in njihovih vodij. Ni prikrival dejstva, da so se pregrešili proti Božji postavi in zavrnili preroke. Priznal je, da so si popolnoma zaslužili kazen izgnanstva. Z molitvijo je želel obraniti Božji značaj. Bog bo pred narodi obranil svojo čast in ugled, ko bo obnovil svoje ljudstvo in mesto.

Prerokba

V odgovor na molitev je k Danielu prišel Gabriel, ki ga je prerok srečal že v Dan 8, in mu razodel Božji dolgoročni načrt za ljudstvo. Podrobneje si oglejmo Dan 9,24-27, da bi se naučili značilnih vidikov te najpomembnejše mesijanske prerokbe.

Prvič, Gabriel je prišel k Danielu ob »večerni daritvi«. (Dan 9,21) Čas njegovega prihoda namiguje na to, da je imel sporočilo o svetišču in svetiščni službi. Med zadevami, ki jih je angel prišel povedat in razložiti, so obnova mesta, Mesijevo maziljenje in začetek službe v nebeškem svetišču, kjer bo Kristus opravljal posredniško službo.

Drugič, časovni okvir te prerokbe je 70 tednov ($70 \times 7 = 490$), kar je enako desetim jubilejem (10×49). Poudarek na številu 7 kaže na popolno odrešitev, ki jo bo dosegel Mesija. Poleg tega preroška časovnica razodeva, da Bog pozna prihodnost in deluje v prostoru in času, da bi uresničil načrt zveličanja.

Tretjič, Gabriel je prišel, da bi Daniel razumel videnje. (Dan 9,23) Glagol »razumeti« kaže na Dan 8, ki se zaključuje z Danielovimi besedami, da ni mogel razumeti prikazni. (Dan 8,27) Beseda »prikazen« je ista hebrejska beseda, ki označuje tudi pojav dveh angelov in čiščenje svetišča po 2.300 večerih in jutrih. (Dan 8,13-14)

Četrtič, v prerokbi iz Dan 9 je ključni podatek o začetku 2.300 večerov in juter, s čimer je določen tudi njihov konec. Po besedah angela Gabriela je »odločenih« 70 tednov. Ta hebrejska beseda pomeni »odrezati«, kar nakazuje, da je 70 tednov odrezanih oziroma ločenih od daljšega obdobja. Obe prerokbi se začneta na isti točki: »Od tedaj, ko je izšla beseda, da se obnovi in pozida Jeruzalem.« (Dan 9,25) Ta ukaz se nanaša na Artakserksov odlok iz leta 457 pr. n. št., ki je Judom omogočil, da so se vrnili v domovino in obnovili Jeruzalem. (Ezr 7)

Petič, 70 tednov (490 let) se je začelo leta 457 pr. n. št. in se končalo leta 34 n. št. Dogodki, ki so se zgodili zadnji teden, so zgodili, kakor je bilo napovedano. Na začetku tedna je Janez Krstnik krstil Jezusa Mesija, da je začel javno službo (leta 27). Na sredini tedna je bil križan (leta 31). Na koncu tedna (in na koncu 490 let) je Štefanova mučeniška smrt sprožila širjenje evanĝeljskega sporočila med pogani.

Šestič, še en pomemben dogodek, ki se je zgodil v sedmem tednu, je bilo maziljenje najsvetejšega. Gre za nebeško svetišče, saj jeruzalemski

tempelj od Jezusove daritve leta 31 nima več odrešujočega pomena.

Sedmič, ker je leto 457 pr. n. št. začetno leto 2.300 večerov in juter, se je čiščenje nebeškega svetišča, napovedano v Dan 8,13-14, moralo začeti leta 1844. Tisto leto je Kristus stopil v najsvetejše opravljat preiskovalno sodbo.

Osmič, v vsej zapletenosti preroških let in v drugih podrobnostih ne smemo izgubiti izpred oči Jezusa. Dogodki, ki so opisani v prerokbi, so dosegli vrhunec v spravnem delu, ki ga je opravil Mesija, to delo pa ni prineslo koristi samo Izraelu, marveč tudi vsemu svetu. Daniel je prejel veliko več, kakor je prosil. Kako pogosto Bog to naredi tudi za nas! Na naše molitve lahko odgovori na način, ki presega naša pričakovanja.

Uporaba

1. Katere so glavne značilnosti Danielove molitve in kaj si na podlagi nje spoznal o svojem molitvenem življenju?
2. Ali opaziš, da je Daniel v molitvi posvetil posebno pozornost priznavanju grehov? Kako takšen način molitve vpliva na tvojo posredniško molitev? Kako je proučevanje Danielove molitve vplivalo na tvoje molitvene navade?
3. Ali trenutno posreduješ za koga? Koliko poznaš razmere te osebe?
4. Katera negativna stališča lahko ovirajo posredniško molitev?
5. Ali so preroški podatki kot recimo 70 tednov in 2.300 večerov in juter še vedno pomembni? Utemelji. Kaj nas ta števila učijo o Bogu? Kako lahko preroške časovnice okrepijo tvojo predanost Jezusu?
6. Predstavljaš si, da si v Danielovi koži, in premisli o naslednjem: Bog si je vzel 10 let časa, da je Danielu razložil nekatere vidike prerokbe iz Dan 8. Kako potrpežljiv si, ko čakaš na Božji odgovor na svoja duhovna in bivanjska vprašanja? Ali med čakanjem v Svetem pismu poskušaš najti pojasnilo in razumevanje? Medtem ko je Daniel molil, je bil k njemu poslan angel Gabriel z odgovorom na molitev. Ali si kdaj prejel takojšnji odgovor na molitev? Ali Bog pogosto takoj odgovori na tvoje molitve? Razloži.

V kakšnem razmerju sta v tvojem življenju molitev in proučevanje Svetega pisma?

7. Kateri izmed dogodkov, napovedanih v prerokbi iz Dan 9, je najpomembnejši za tvoje duhovno življenje in zakaj?

11. OD BITKE DO ZMAGE

Ključno besedilo: Dan 10,19

Cilj proučevanja: Ef 6,12; Dan 10; Ezr 4,1-5; Joz 5,13-15; Raz 1,12-18; Kol 2,15; Rim 8,37-39

Uvod: Ta teden si bomo podrobneje ogledali dve temi nauka. Prva je nevidna vojna, ki divja v zakulisju velikega boja. Druga pa je zagotovilo, da v tem boju nismo sami, za nas se namreč bojuje zmagoviti knez.

Teme nauka

1. **Nevidna vojna:** Eden izmed najbolj mračnih vidikov velikega boja med dobrim in zlom je nevidna vojna, ki divja na duhovnem področju. Sliko te resničnosti lahko vidimo v silah zla, ki so vplivale na perzijskega kralja, da bi preprečile Božji načrt za obnovo Jeruzalema.
2. **Zmagoviti knez:** Sredi besnečega boja Božje ljudstvo ni samo. Močan in zmagoviti nebeški knez se je odločil namesto Božjega ljudstva premagati sile zla in izpolniti Božji načrt.

Uporaba: Naš največji boj ni proti vidnim sovražnikom iz krvi in mesa, »ampak zoper poglavarstva, zoper oblasti, zoper svetovne mogočnike te teme, zoper duhovne vojske hudobnosti v nebeških prostorih«. (Ef 6,12) Čeprav se s človeškega zornega kota zdi, da je premoč na nasprotnikovi strani, se nimamo česar bati. Jezus je tisti, ki se bojuje za nas in z nami ter nam zagotavlja zmago.

Nevidna vojna

V Dan 10 beremo o zadnjem videnju v Danielovi knjigi, ki obsega Dan 10 do 12. Pisalo se je leto 536 pr. n. št., ki je bilo tretje leto vladavine perzijskega kralja Kira. Okoli 50.000 Judov se je vrnilo v domovino. (Ezr 2) Ko so začeli obnavljati tempelj, so hitro naleteli na nepremostljivo nasprotovanje. Ker so odklonili udeležbo, ki so jim jo pri obnovi templja ponudili Samarijani, so ti postali njihovi zagrizeni sovražniki. Kralju Kiru so napisali pismo, v katerem so Jude opisali kot uporniško ljudstvo, in tako prepričali kralja, da je ukazal ustaviti delo obnove. (Ezr 4,6-16.23-

24) Ko je Daniel slišal to žalostno novico, je enaindvajset dni molil in se postil za ljudi, ki so se vrnili v Jeruzalem. Bog je na prošnje odgovoril z videnjem o veliki vojni in razkril zakulisje nevidne resničnosti. Preroku je bilo dovoljeno bežno pogledati v prizor nebeške vojne, ki divja v ozadju zemeljskih bitk.

Daniel je po videnju spoznal, da za nasprotovanje pri obnovi templja niso krive odločitve človeških vladarjev. Politični dogodki, v katere so bili vpleteni Judje, Samarijani in Perzijci, so odsevali nevidno vojno med Božjimi angeli in silami zla. Tesna povezava med dogodki v nebesih in na zemlji je ena od značilnosti apokaliptične prerokbe. Angel je Danielu povedal, da je med Mihaelom in perzijskim knezom prišlo do spopada, ki bo trajal tudi med grškim kraljestvom in ob spopadih med severnim in južnim kraljem. (Dan 11)

Oglejmo si nekaj značilnosti te vojne. Neko nebeško bitje – najverjetneje Gabriel – je preroku Danielu povedalo, da se mu je perzijski knez upiral 21 dni, vse dokler mu na pomoč ni priskočil Mihael. (Dan 10,13) Ali je bil perzijski knez, ki si je upal upreti Božjemu angelu, človeški vladar ali duhovna sila? Nekateri učenjaki v perzijskem knezu vidijo Kirovega sina Kambiza, ki je bil tisti čas babilonski kralj in sovladar z očetom. Kambiz ni bil naklonjen tujim veram, zato sklepajo, da je bil prav on tisti, ki je zapovedal, naj Judje prenehajo obnavljati tempelj. Težko si je predstavljati, da bi se človeški kralj tako uspešno upiral Božjemu angelu, da bi moral vmes poseči sam Mihael. Veliko trdnjši je dokaz o vzporedni rabi besede knez: »knez« Perzije in »knez« Mihael, ki zastopa Božje ljudstvo. Zaradi tega lahko v perzijskem knezu prepoznamo zlonamerno bitje, ki nasprotuje nebeškemu knezu Mihaelu.

Tukaj opisana velika vojna je boj med Satanom, knezom teme, ki zastopa koristi nasprotnikov Božjega ljudstva na zemlji, in Kristusom, velikim knezom in zastopnikom Božjega ljudstva. Ta vojna je v središču velikega spopada med dobrim in zlom, ki se kaže v političnih, družbenih in verskih zlih, ki so zadela svet. Ko demonske sile okrepijo odpor proti Božjim angelom in vplivajo na zemeljske sile, da napadajo Božje ljudstvo, vmes poseže Mihael, veliki knez, da bi zaščitil in rešil Božje ljudstvo. (Dan 12,1)

Zmagoviti knez

Mihaelovo ime se v Svetem pismu vedno omenja v povezavi s spopadom. V Dan 10 se bojuje proti zlonamernemu perzijskemu knezu; v Dan 12 vstane, da bi v zaključnih prizorih velikega boja rešil Božje ljudstvo; v Judovem listu se s Hudičem prereka o Mojzesovem truplu; v Raz 12 se bojuje z Zmajem. Mihael je prikazan kot nebeški bojevnik in predstavnik dobrih sil, ki se bojujejo proti zlu.

Da bi bolje razumeli Mihaelov značaj in istovetnost, omenimo, da je ena od najosupljivejših upodobitev Boga v Svetem pismu podoba bojevnika. Bog je poimenovan »silen junak v boju« (Ps 24,8) in bojevnik. (2 Mz 15,3) Mnogo psalmov Gospoda opisuje kot zmagovitega bojevnika. (Ps 68) Bog se bojuje proti sovražnikom svojega ljudstva – proti Egipčanom, Kanaancem, Asircem in Babiloncem. Ko njegovo ljudstvo prelomi njegovo zavezo, se bojuje tudi proti njemu in ga izroča v roke sovražnikov. Slika Boga kot bojevnika daje eshatološko upanje, saj se bo Bog v prihodnosti bojeval proti narodom, ki bodo zatirali njegovo ljudstvo. (Zah 14,3)

Na mestih, kjer je Bog prikazan kot bojevnik, je uporabljena tudi različica vzklika: »Kdo je kakor Bog?« (2 Mz 15,11; Jer 50,44; Ps 35,10; 71,19; 77,15 – 77,14; 89,7.9 – 89,6.8; Mih 7,18) Zato ni naključje, da Mihaelovo ime pomeni: »Kdo je kakor Bog?« Njegovo ime nakazuje tesno povezavo z Bogom, kar se sklada z njegovim položajem božanskega bojevnika. Kot takšen je Bogu podoben do mere, ki je nikdar ne bo doseglo nobeno ustvarjeno bitje. Zaradi tega je Mihael iz Danielove knjige v resnici Kristus pred učlovečenjem, večni Božji Sin.

Janez Krstnik je Jezusa takoj prepoznal kot bojevnika z velnico v roki, ki bo pleve sežgal z neugasljivim ognjem. (Mt 3,12) Kasneje je mislil, da se je zmotil, ker je Jezus izganjal demone in zdravil bolne, namesto da bi se bojeval z nasprotniki svojega ljudstva. Od učencev pa je izvedel, da je bil njegov prvi vtis pravilen. Jezus je bil božanski bojevnik, ki se je bojeval z duhovnimi silami zla. Kasneje je Jezus najsilovitejšo bitko bojeval na križu, kjer je dosegel največjo zmago nad zlom, a ne s pobijanjem, temveč z umiranjem. Na križu je »razorožil vladarstva in oblasti« ter »slavil zmago nad njimi«. (Kol 2,15) Po vstajenju je v nebesa odšel kot zmagovit bojevnik in pokazal svoj vojni plen na nebeškem slovesnem sprevodu. (Ef 4,7-8; Ps 68; 24)

Naša sveta dolžnost je, da z vrhovnim poveljnikom ob sebi sodelujemo v boju. Kakor Jezus se moramo tudi mi bojevati v duhovnem boju, vendar ne s pobijanjem, temveč z umiranjem. Naše orožje niso puške ali bombe, temveč vera in Božja beseda. (Ef 6,10-18) Ne bojujemo se samo z zunanjimi silami, marveč tudi z grehom v svojem srcu. »Toda v vseh teh preizkušnjah zmagujemo po njem, ki nas je vzljubil.« (Rim 8,37) Vztrajajmo v boju vse do dne, ko bo Mihael dokončno uničil zlo v vseh oblikah.

Uporaba

Predstavlja si, da na fotografski razstavi zagledaš fotografijo moškega srednjih let. Njegov obraz je popačen in prekrit z gubami jeze, ustnice so ukrivljene in pesti stisnjene. Ko strmiš v fotografijo, si vse bolj prepričan, da si tega moškega ne želiš za prijatelja, ne glede na to, kdo je. Ob spoznanju, da je ta človek samo del razstavne fotografije, čutiš olajšanje.

Nato pristopi vodnik in ti pove, kdo je ta oseba in v kakšnih okoliščinah je fotografija nastala. V resnici je na njej odvetnik, ki je na sodišču zastopal staro vdovo. Ženski je grozilo, da zaradi koristi velikega podjetja izgubi edini kos zemlje, ki ga je imela. Pravniki tega podjetja so si z zakonitimi prijemi prizadevali pridobiti zeleno zemljišče. Fotografija je bila posneta v trenutku, ko si je odvetnik z besednimi in nebesednimi dokazi prizadeval prepričati sodnika, da rabsodi v korist te ženske.

1. Kako je podatek o okoliščinah, v katerih je bila fotografija posneta, spremenil tvoj pogled na moškega? Ali bi ga rad imel za prijatelja?
2. Kako podatek o velikem boju med dobrim in zlom pomaga še bolj ceniti bojevnika, ki v Svetem pismu predstavlja Boga?
3. Ali bi imeli zagotovilo, da bo greh nekoč popolnoma uničen, če Bog ne bi bil bojevnik?
4. Kaj pomeni to, da je Jezus Kristus bojevnik, ki se v našem imenu bojuje proti Satanovi vojski?

12. OD SEVERA IN JUGA DO ČUDOVITE DEŽELE

Ključno besedilo: Dan 11,35

Cilj proučevanja: Dan 11; 8,3-8.20-22; Iz 46,9-10; Dan 8,9.23-25; Mt 27,33-50

Uvod: Dan 11 je gotovo najtežje poglavje Danielove knjige. Kljub temu pa je splošni obris prerokovanja zelo jasen. Božje ljudstvo bo preganjano in napadeno, a na koncu bo zmagal Bog. V tej pripravi na nauk se bomo osredotočili na vojno med severnimi in južnimi silami ter na dogodke, s katerimi se to poglavje zaključí.

Teme nauka

1. **Velika vojna:** Dan 11 opisuje »veliko vojno«, ki jo je angel omenil že v Dan 10,1, ter vladarje severa in juga, ki se vse do časa konca bojujejo drug proti drugemu.
2. **Dogodki zadnjega časa:** Zadnji del poglavja doseže vrhunec v uničenju sil zla, ki so se zbrale, da bi napadle Božjo »čudovito sveto goro« Sion.

Uporaba: V ozadju mnogih bitk med severnim in južnim kraljem je ena velika vojna – veliki spopad med Bogom in Satanom, ki ima politične in družbene posledice na zemlji. Vojna ne divja zaradi ozemeljskih koristi ali želje po materialnih dobrinah, temveč se bije za človeška srca in misli. V tej bitki ni možna nevtralnost; izbrati moramo, na kateri strani bomo.

Velika vojna

Vojna med severom in jugom spominja na bitke med silami, ki so se borile za nadzor nad obljubljeno deželo. Izrael je bil zaradi bližine velikih kraljestev tistega časa pogosto vključen v mednarodne spopade. Severne sile (Asirci, Babilonci in Selevkidi) so se bojevale proti južnim (Egipčani, Ptolemajci), da bi dobile strateški nadzor nad Palestino. Vojna za oblast nad sveto deželo je Božjemu ljudstvu prinesla trpljenje. Gabriel je poudaril, da je namen prerokovanja razodeti, kaj se bo v poslednjih dneh zgodilo z Danielovim ljudstvom, »kajti prikazen velja še za mnoge dni«. (Dan 10,14) Dolgo zaporedje kraljestev in vojn je Božjemu ljudstvu

prineslo veliko trpljenja. Napad na goro Sion je vrhunec spopadov med severom in jugom. Ta poslednja bitka in Božja rešitev sta bistvo sporočila Danielove knjige.

Če to poglavje obravnavamo z zgodovinskim pristopom, ugotovimo, da moramo preroške simbole in dogodke, ki jih predstavljajo, od Golgote naprej razlagati v luči Nove zaveze. Po Kristusu je zaveza z Izraelom ponujena tudi poganom, meje obljubljenе dežele pa zajemajo ves svet. Ko razlagamo preroške dogodke iz Dan 11, moramo upoštevati novo resničnost, ki jo je prinesel Mesija.

Večina zagovornikov zgodovinskega pristopa razume, da je severni kralj simbol za selevkidsko moč z območja Sirije, južni pa simbolizira Ptolemajce, ki so vladali nad Egiptom. Kasneje je mesto severnega kralja zasedel poganski Rim, ki ga je nasledil papeški. Na enak način je kasneje jug postal simbol za brezboštvo (ateizem), ki ga je močno pospeševala francoska revolucija in je navzoč še danes.

Točni čas prehoda moči v Dan 11 je še vedno stvar razprave. Zaradi tega se raje osredotočimo na jasne in trdne stvari, ki so vzporedne drugim prerokovanjem Danielove knjige. Spodnja tabela prikazuje vzporednice med Dan 11 in drugimi prerokovanji Danielove knjige, še posebej s prerokovanjem iz Dan 8.

Sila	Dan 2	Dan 7	Dan 8 in 9	Dan 11
Babilon	zlato	lev		
Perzija	srebro	medved	oven	Perzija (Dan 11,3)
Grčija	bron	leopard	kozel	Grčija (Dan 11,2-4)
poganski Rim	železo	strašna zver	mali rog Mesijeva smrt Dan 9,25.26)	severni kralj Mesijeva smrt (Dan 11,22)
papeški Rim	železo	mali rog nebeška sodba (Predvečni/Sin človekov, Dan 7,9-14)	mali rog Nenehna daritev je odvzeta (Dan 8,13) Čiščenje nebeškega svetišča/»posl ednji čas« (Dan 8,17)	severni kralj Nenehna daritev je odvzeta (Dan 11,31) Poslednji čas (Dan 11,40)
Božje kraljestvo	kamen	Kraljestvo bo dano svetim Najvišjega (Dan 7,27)	Uničenje malega roga (Dan 8,25)	Severni kralj bo poražen pri čudoviti sveti gori (Dan 11,45)

Dogodki zadnjega časa

Zadnji del Dan 11 (Dan 11,40-45) govori o vrhuncu dolgotrajne vojne med severnim in južnim kraljem – o času konca. Severni kralj je premagal južnega in se pripravil, da napade goro Sion. Večina teh dogodkov se še ni zgodila, in zato jih ne moremo z gotovostjo razložiti. Kljub temu pa lahko z dvema osnovnima načeloma začrtamo širši obris tega dela prerokbe. Prvič, razumeti moramo, da so dogodki, napovedani v tej prerokbi, izraženi s starozaveznim jezikom in prisposodobami. Drugič, te prisposodbe in jezik so simboli za splošne duhovniške resničnosti, ki so se uresničile v Kristusu.

Glede na zgornji načeli je južni kralj simbol za Egipt, kakor je dosledno nakazano skozi vso prerokbo. V severnem kralju pa lahko prepoznamo Babilon, ki ga Stara zaveza povezuje s severom. (Jer 1,14; 4,5-7; 6,1; 10,22; 13,20; 16,15; 20,4; 23,8; 25,9.12) Babilon, ki ga je ustanovil Nimrod, je postal središče poganske vere in glavni nasprotnik Jeruzalema. V apokaliptični simboliki Babilon predstavlja tako poganski kot papeški Rim. Na tej točki preroške časovnice – v času konca – Babilon oziroma severni kralj simbolizira papeštvo in njegove podporne sile. Egipt simbolizira silo, ki se upre papeštvu, a je na koncu premagana. Med vsemi drugimi možnostmi, kakor je na primer nekdanje Osmansko cesarstvo, Egipt najverjetneje simbolizira brezboštvo in posvetnost.

Ko bo severni kralj zavzel »čudovito deželo«, nam je rečeno, da bodo tej strašni moči ušli samo »Edom, Moab in prvaki Amonovih sinov«. (Dan 11,41) Ker ti narodi že dolgo ne obstajajo več, jih moramo razumeti kot simbole za širše eshatološke enote. Da bi bolje razumeli simboliko, povezano s temi narodi, moramo upoštevati, da "čudovita dežela" ni zemljepisna enota na Bližnjem vzhodu, temveč simbol ostanka Božjega ljudstva. V enakem smislu "Edom, Moab in Amon" niso narodi, temveč predstavljajo tiste, ki se bodo uprli zapeljevanju Babilona in izšli iz različnih verstev in filozofskih izročil, da bi se v zadnjih dneh pridružili ostanku.

Zadnja bitka dolgoletne vojne se bo začela, ko bo severni kralj postavil »šotore svoje palače med morjem in čudovito sveto goro«. (Dan 11,45) Ta prizor spominja na vojni pohod severnih kraljev, ki so prišli nad Jeruzalem. Sanherib je svoje šotore razpel v Lahišu, ki leži med Sredozemskim morjem in Jeruzalemom. Ti prizori simbolizirajo zadnji spopad med silami duhovnega Babilona (papeštvo in njegovi zavezniki) in Božjim ljudstvom. »Čudovita sveta gora« predstavlja Božje ljudstvo, ki mu poveljuje sam Kristus. V prerokbi je babilonski napad na Božje ljudstvo opisan z jezikom, ki spominja na izkušnje starega Izraela in Jude. A sovražniku ne bo uspelo: »Dospel bo do svojega konca, ne da bi mu bil kdor koli v pomoč.« (Dan 11,45)

Uporaba

»V letopisih človeške zgodovine se zdijo blaginja narodov, vzpon in padec cesarstev odvisni od človeške volje in junaštva. Dogodki se

zdiyo predvsem odvisni od njegove moči, častihlepnosti ali muhavosti. Ko pa se v Božji besedi odgrne zavesa, nad igrami in protiigrami človeških teženj, vplivov in vneme, za njimi in po njih zagledamo služabnike Vsemogočnega, ki tiho in vztrajno izvršujejo namere njegove volje.« /Ellen G. White, *Preroki in kralji*, str. 301/.

1. V Dan 11 vidimo, da Bog natančno pozna prihodnost. Kako spoznanje o Božjem vnaprejšnjem znanju krepi tvojo vero?
2. Besedilo v Dan 11,40-45 je bilo pogosto predmet dvomljivih razlag. Kako nam znanje o *kratkem povzetku* v apokaliptični prerokbi pomaga ostati znotraj pravih razlagalnih okvirov?
3. Kako drugim podati znanje o velikem boju, ki je razodet v Danielovih prerokbah? (Dan 11,33)

13. IZ PRAHU MED ZVEZDE

Ključno besedilo: Dan 12,3

Cilj proučevanja: Dan 12; Rim 8,34; Lk 10,20; Rim 8,18; Heb 2,14-15; Jn 14,29; Raz 11,3

Uvod: V nauku tega tedna bomo poudarili tri teme, glede katerih imamo adventisti sedmega dne prav posebno stališče: Mihaelova vloga in značaj, vstajenje mrtvih in časovne prerokbe iz Dan 12.

Teme nauka

1. **Kdo je Mihael:** Večina krščanskih razlagalcev v Mihaelu prepozna zgolj pomembnega angela. Vendar v Svetem pismu obstajajo močni dokazi o tem, da je Mihael Božji Sin pred učlovečenjem.
2. **Vstajenje mrtvih:** Vstajenje mrtvih, opisano v Dan 12, ni splošno vstajenje, temveč posebno vstajenje, ki se bo zgodilo tik pred drugim Jezusovim prihodom.
3. **Prerokbe o času:** Nekateri so si prizadevali prerokbe o času iz Dan 12 razložiti kot dobesedna obdobja, ki se bodo zgodila nekoč v prihodnosti. Najboljši dokazi pa razkrivajo, da se te prerokbe skladajo z dolgoročnimi prerokbami iz Dan 7 do 9.

Uporaba: Če je Danielov Bog tudi naš Bog in mi njegovo ljudstvo, potem so obljube, ki jih je prejel Daniel, namenjene tudi nam. Mihael oziroma Jezus Kristus je naš zastopnik v nebeškem svetišču in živi Bog, ki usmerja tok zgodovine in bedi nad nami. Zato lahko že sedaj cenimo življenje in s srečo in gotovostjo zremo v prihodnost.

Kdo je Mihael

Med vsemi osebami Danielove knjige je ena vredna prav posebne pozornosti. Prvič se pojavi, da bi zaščitila tri mlade Jude v razbeljeni peči. Čeprav ni poimenovana, je kralj Nebukadnezar iz poganškega zornega kota v njej takoj prepoznal »sina bogov«. (Dan 3,25) V videnju nebeške sodbe opazimo isto osebo, ki nastopi kot sin človekov (Dan 7,13) in opravlja vlogo zastopnika svetih. Dani so mu »oblast, čast in kraljestvo«, (Dan 7,14) zatem pa nastopi kot »knez vojske«. (Dan 8,11) Njegovo duhovniško službo si nato prilasti mali rog. Na koncu se pojavi kot Mihael, (Dan 10,13) poimenovan tudi »vaš knez« (Dan 10,21) in »veliki

knez«. (Dan 12,1) Mihael je obenem duhovnik, bojevnik in vladar.

Kot bojevnik se bori proti silam zla, ki jih predstavljajo mali rog, severni kralj in perzijski knez. Na primer, mali rog si je nasilno prizadeval postati *velik*, doseči »kneza vojske« (Dan 8,11) in napasti Božje ljudstvo. Mihael *veliki* knez – upravičeno veliki – pa je vstal, da bi branil svoje ljudstvo. Popolno nasprotje med Mihaelom in silami, ki nasprotujejo Bogu, kaže na to, da je Mihael Božji predstavnik in izraz samega Boga.

Poimenovanje »eden prvih knezov« (Dan 10,13) omenjeni razlagi ne nasprotuje, temveč kaže na tako imenovano množino polnost kakor v primerih, ko Bog o sebi govori v množini: »naredimo«, »stopimo«, (1 Mz 1,26; 11,7) »eden izmed nas«, (1 Mz 3,22) »za nas«, (Iz 6,8) kar kaže na večosebno Božanstvo. Mihael je eden glavnih knezov, ker je kot večni Sin tudi del Trojice in je eno z Očetom.

V Novi zavezi je ta lastnost še bolj poudarjena. Mihael je vodil nebeško vojsko, ki je iz nebes izgnala zmaja in njegove angele. (Raz 12,7-9) Mihael, ki je poimenovan tudi »nadangel«, se je s Hudičem prekal o Mojzesovem truplu. (Jud 9) Zanimivo je opaziti, da bo ob Jezusovem prihodu prav glas nadangela prebudil mrtve, ki so bili zvesti Bogu. (1 Tes 4,16) Ni presenetljivo, da je Kristus vstajenje povezal z glasom Sina človekovega. (Jn 5,28-29) Iz tega sledi nesporen zaključek, da je Mihael Jezus.

Vstajenje mrtvih

Iz prve omembe vstajenja iz Dan 12,2 je razvidno, da bodo pravični in hudobni vstali istočasno. To vstajenje se odvija v okviru poslednjega časa, ko Mihael rešuje svoje ljudstvo. (Dan 12,1) Zaradi tega gre za prav posebno vrsto vstajenja, saj se bo splošno vstajenje pravičnih zgodilo šele ob drugem Jezusovem prihodu, vstajenje hudobnih pa na koncu tisočletja. V Svetem pismu pa najdemo namige o posebnem vstajenju tistih, ki so križali Jezusa, (Dan 12,2; Mt 26,63-64; Raz 1,7) in tistih, ki so umrli z vero v tretje angelsko sporočilo. (Raz 14,13) Adventistična svetopisemska razlaga povzema: »Pred drugim Kristusovim prihodom se bo zgodilo prav posebno vstajenje: 'Vsi, ki so umrli z vero v tretje angelsko sporočilo, prihajajo poveščani iz svojih grobov, da bi slišali zavezo miru skupaj s tistimi, ki so izpolnjevali njegove zapovedi. Vstali bodo tudi tisti, ki so ga prebodli, (Raz 1,7) prav tako pa tudi tisti, ki so se posmehovali in rogali Kristusovim smrtnim mukam. Poleg njih bodo

vstali še najbolj ogorčeni nasprotniki njegove resnice in njegovega ljudstva, da bi ga videli v njegovi slavi in opazovali časti, ki bodo dane zvestim in poslušnim.' (*Veliki spopad*, str. 407)« /*The SDA Bible Commentary IV*, str. 878/

Naslednjo omembo vstajenja najdemo v Dan 12,13, ki se za razliko od prvega zgodi »ob koncu dni«. Ta dogodek je splošno vstajenje pravičnih, ki se omenja tudi drugje v Svetem pismu. Danielu je bilo obljubljeno, da bo »ob koncu dni« vstal in prejel svoj delež. Beseda *delež* namiguje na dodeljeno dediščino, ki jo je Bog ob vstopu v obljubljeno deželo dodelil vsem Izraelovim rodovom. Ta beseda spominja na izhod iz Egipta in na zavezo obljubo, da bo Bog svojemu ljudstvu dal deželo. Tudi Daniel je prejel to obljubo. Na koncu bo dobil svoj delež v novem stvarjenju, novih nebesih in novi zemlji. Vstajenje ni prehod iz materialnega v nematerialno stanje, temveč prehod iz grešnega in razpadajočega v popolnost. Mi bomo lahko v polnosti uživali življenje v dejanski resničnosti novih nebes in zemlje, ki ju bo ustvaril Bog. (Iz 65,17; Raz 21,1-5)

Prerokbe o času

Med proučevanjem preroške časovnice iz Dan 12 imejmo v mislih, da je to poglavje zaključek in epilog celotne knjige. V Dan 12 beremo o treh določenih časovnih prerokbah. Prva je napovedala, da mora preteči »čas, dva časa in polovica časa«, da »bo dokončano drobljenje moči svetega ljudstva«. (Dan 12,7) Ta prerokba se nanaša na čas, ko bodo sveti padli v roko malega roga. (Dan 7,25) To obdobje se razteza od ustanovitve papeštva leta 538 do 1798, ko je francoski cesar Napoleon prekinil posvetno vladanje papeštva in tako »razbil« silo, ki je zatirala Božje ljudstvo.

Naslednji preroški čas iz tega poglavja govori o 1.290 dneh. Začne se z odvzemom »nenehne« daritve in postavitvijo »gnusobe opustošenja«, (Dan 12,11) kar je povezano z dejavnostjo malega roga, ki je odstranil nenehno daritev in postavil gnusobo opustošenja. (Dan 8,9-12) Zaradi tega se ta preroški čas ujema s prerokbo o »času, dveh časih in polovici časa« ter traja vse do leta 1798, kar pomeni, da se začne leta 508. Glavni dogodek takratnega časa je bila spreobrnitev francoskega kralja Klodvika v krščansko vero. To je primerljivo s Konstantinovo spreobrnitvijo v krščanstvo in je tlakovalo pot utrditvi papeške moči. Zanimivo je opaziti,

da sta tako začetek kot konec tega preroškega obdobja zaznamovana z dejanjem francoskih vodij.

Zadnji preroški čas govori o 1.335 dneh (Dan 12,12) in blagoslavlja tiste, ki živijo ob koncu tega obdobja. (Raz 14,13) Podan ni niti začetek niti konec, a zdi se, da gre za nadaljevanje prejšnjega obdobja 1.290 dni. Če letnici Klodvikove spreobrnitve (leto 508) prištejemo 1.335 let, dobimo leto 1843/1844. Takrat se je oznanjalo prvo angelsko sporočilo in se je zaključevalo obdobje 2.300 večerov in juter.

Uporaba

»Skupina študentov je bila potrta, ker kljub trudu niso razumeli Danielove knjige. Zato so šli v telovadnico igrat košarko. Po končani igri so v kotu opazili ostarelega hišnika, ki je nekaj bral. 'Kaj pa berete, Joe?' so ga vprašali. 'Danielovo knjigo,' je odgovoril. 'Ah, saj tega ne morete razumeti.' 'Da, pa lahko,' je odvrnil Joe. 'Čisto preprosto je: Bog je zmagovalec.'« /Prirejeno po Bob Fyall, *Daniel: A Tale of Two Cities* (Great Britain: Christian Focus Publications, 1998), str. 151/

1. Kako se spopadaš z dejstvom, da morda ne razumeš celotne Danielove knjige? Kateri deli knjige se ti še vedno zdijo zapleteni in skrivnostni? Katero njeno osrednje sporočilo pa jasno razumeš?
2. Kaj ti pomeni dejstvo, da je Mihael Božji Sin? Kaj bi pomenilo, če bi bil samo ustvarjeno bitje?
3. Kako Danielove časovne prerokbe povezuješ z Božjim delovanjem v človeški zgodovini in v tvojem življenju? Kaj podatki o preroških obdobjih razodevajo o Božji vpletenosti v človeško zgodovino in v življenje vsakega posameznika?

Kaj pa, če ne boš doživel dogodkov zadnjih dni, ki se bodo kmalu zgodili? Kaj pa, če ne boš deležen rešetanja? Ali bo v tem primeru tvoja izkušnja drugorazredna? Če Gospod tudi tebi govori. »Ti pa pojdi, dokler ne pride konec. Počival boš in vstaneš, da prejmeš svoj delež ob koncu dni!« – ali ni to vse, kar zares potrebuješ?